

Nacrt Zakona o kolektivnim tužbama

DIO PRVI

OPŠTE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom se utvrđuju pravila kojima se osigurava dostupnost mehanizma kolektivne tužbe čiji je cilj zaštita kolektivnih interesa potrošača, uz istovremeno pružanje primjerenih zaštitnih mjera kako bi se izbjegla zloupotreba procesnih ovlaštenja.

Svrha ovog zakona je, postižući visok nivo zaštite potrošača, unapređenje pristupa pravosuđu za potrošače i doprinos pravilnom funkcionisanju tržišta.

Područje primjene

Član 2

- (1) Odredbe ovog zakona primjenjuju se na kolektivne tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača podnesene zbog povreda zakona kojima se u cjelini ili djelimično uređuje zaštita potrošača u Crnoj Gori ili drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača, koje vrše trgovci, čime se narušavaju ili mogu narušiti kolektivni interesi potrošača.
- (2) Odredbama ovog zakona ne može se umanjiti nivo zaštite potrošača obezbijeđen odredbama zakona kojim se uređuje zaštita potrošača ili drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača.
- (3) Odredbe ovog zakona primjenjuju se na domaće i prekogranične povrede, uključujući slučajeve kada su te povrede prestale prije nego što je tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača podnesena, kao i kada su te povrede prestale prije nego što je postupak po tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača okončan.
- (4) Odredbe ovog zakona ne utiču na odredbe zakona kojima se utvrđuje ugovorna i vanugovorna zaštita prava koja je dostupna potrošačima za povrede iz stava 1 ovog člana.
- (5) Odredbama ovog zakona ne dovode se u pitanje odredbe zakona kojim se uređuju pravila međunarodnog privatnog prava, a naročito pravila koja se odnose na međunarodnu nadležnost, priznavanje i izvršavanje presuda u građanskim i privrednim stvarima, kao i pravila o mjerodavnom pravu za ugovorne i vanugovorne obaveze.

Primjena drugih propisa

Član 3

U postupku uređenim ovim zakonom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak i zakona kojim se uređuje izvršenje i obezbjeđenje, ukoliko ovim zakonom ili nekim drugim zakonom nije drugačije propisano.

Značenje izraza

Član 4

Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **potrošač** je fizičko lice koja djeluje na tržištu u svrhe van svoje trgovinske, poslovne, zanatske ili profesionalne djelatnosti.;
- 2) **trgovac** je fizičko lice, odnosno pravno lice u privatnoj ili državnoj svojini koje, samostalno ili preko drugog lica koje nastupa u njegovo ime ili za njegov račun, zaključuje pravni posao ili djeluje na tržištu u okviru svoje trgovinske, poslovne, zanatske ili profesionalne djelatnosti.;
- 3) **kolektivni interesi potrošača** su opšti interesi potrošača i naročito, za potrebe mjera otklanjanja štete, interesi grupe potrošača;
- 4) **kolektivni postupak** je postupak koji se sprovodi na osnovu kolektivne tužbe;
- 5) **lice ovlašćeno za pokretanje postupka** (u daljem tekstu: ovlašćeno lice) je svaka organizacija ili javno tijelo koje zastupa interese potrošača i koje je ovlašćeno za podnošenje kolektivnih tužbi;
- 6) **kolektivna tužba** je tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača koju je podnijelo ovlašćeno lice kojom, u interesu odnosno u korist potrošača, kao tužilac traži mjeru zabrane ili mjeru naknade štete, ili obje mjere;
- 7) **prekogranična kolektivna tužba** je kolektivna tužba koju je podnijelo ovlašćeno lice u državi članici Evropske unije (u daljem tekstu: država članica EU) koja nije država članica u kojoj je to lice imenovano za podnošenje kolektivne tužbe;
- 8) **praksa** je svaka radnja ili propuštanje trgovca;
- 9) **mjera otklanjanja štete** je mjera kojom se trgovac obavezuje da potrošačima na koje se odnosi ta mjera pruži pravnu zaštitu kao što je naknada štete, opravka, zamjena, sniženje cijene, raskid ugovora ili povraćaj plaćenog iznosa, ako je to primjereno i po zakonu moguće;
- 10) **kolektivna šteta** je iznos pojedinačnih šteta, koju su pretrpjeli članovi grupe bez obzira na njihovu pravnu kvalifikaciju, a koja potiče iz istog slučaja kolektivnog oštećenja;
- 11) **grupa** je skup fizičkih lica koja su pretrpjela štetu ili kojima su na drugi način ugroženi kolektivni interesi, u čiju korist je podnijeta kolektivna tužba za naknadu štete;
- 12) **oštećeni** je lice koje je pretrpjelo štetu ili drugi oblik gubitka u slučaju kolektivnog oštećenja bez obzira na pravnu kvalifikaciju tog gubitka;
- 13) **sistem uključivanja** je sistem u kojem su članovi grupe samo oni oštećeni koji su na način i u roku koji odredi sud izjavili da se uključuju u grupu;
- 14) **mehanizam za utvrđivanje opravdanosti zahtjeva** predstavlja zbir radnji i dokaza koje vrši ili predlaže član grupe u okviru faze postupka isplate naknade štete;
- 15) **kolektivna presuda za naknadu štete** je presuda kojom je sud usvojio ili odbio zahtjev po kolektivnoj tužbi za naknadu štete;
- 16) **kolektivna odšteta** je ukupan iznos novčane odštete ili druge naknade određen kolektivnom presudom za naknadu štete, pri čemu, ukoliko u okviru grupe ima i podgrupa, taj iznos je naveden i po podgrupama na način kategorizacije štete bez uzimanja u obzir ličnih karakteristika pojedinog oštećenog;
- 17) **kolektivna presuda za zabranu** je presuda kojom je sud utvrdio ili odbio zahtjev iz kolektivne tužbe za zabranu.
- 18) **reprezentativnost ovlašćenog lica** znači da se to lice u određenom slučaju u odnosu na okolnosti konkretnog događaja može prihvatiti kao adekvatni zastupnik grupe u najboljem interesu njenih članova;
- 19) **pravosnažna odluka** znači odluka suda ili upravnog tijela koja se ne može ili koja se više ne može preispitati redovnim pravnim sredstvima;

- 20) **finansiranje kolektivne tužbe od strane trećeg lica** znači, da treće lice osigurava tužiocu finansiranje dijela ili svih troškova postupka u zamjenu za dogovorenu premiju u slučaju uspjeha tužbe, koja se uobičajeno utvrđuje u udjelu od iznosa, kojeg će sud dosuditi odnosno, koji će biti dogovoren poravnanjem, postignutim u postupku.

DIO DRUGI

OVLAŠĆENA LICA I VRSTE KOLEKTIVNIH TUŽBI

Ovlašćena lica

Član 5

- (1) Lica ovlašćena za podnošenje kolektivne tužbe (u daljem tekstu: ovlašćena lica) su:

- 1) u postupcima po tužbi kojom se zahtjeva mjera zabrane i/ili mjera naknade štete:

- samostalne organizacije i nezavisna pravna lica nadležna za zaštitu prava potrošača u skladu sa zakonom,
- organizacije potrošača upisane u evidenciju koju vodi organ državne uprave nadležan za poslove zaštite potrošača (u daljem tekstu: Ministarstvo) i koje ispunjavaju uslove za podnošenje kolektivnih tužbi utvrđene ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača.

- 2) u postupcima po tužbi kojom se zahtjeva samo mjera zabrane:

- komorska i interesna udruženja trgovaca (privredna, zanatska, i dr.).

- (2) Ovlašćeno lice iz stava 1 tačka 1 ovog člana dužno je na svojoj internet stranici objaviti informacije o opštim izvorima svog finansiranja, svojoj organizacionoj i upravnoj strukturi, strukturi članstva, cilju osnivanja i djelatnostima.

- (3) Ovlašćena lica dužna su pružati, naročito na svojoj internet stranici, informacije o podnesenim domaćim i prekograničnim kolektivnim tužbama, statusu i ishodu tih tužbi odnosno o kolektivnim tužbama namjeravaju podnijeti.

Ovlašćenje za prekogranične tužbe

Član 6

Organizacija potrošača iz člana 5 stav 1 tačka 1 alineja 2 ovog zakona je ovlašćena za podnošenje prekograničnih kolektivnih tužbi ili pokretanje drugog postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača pred nadležnim tijelom neke od drugih država članica Evropske unije, ako pored opštih uslova utvrđenih zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača ispunjava i slijedeće posebne uslove:

- 1) može dokazati dvanaest mjeseci stvarnog javnog i neprofitnog djelovanja u oblasti zaštite potrošača prije podnošenja zahtjeva za ovlašćenje;
- 2) protiv nje nije pokrenut stečajni postupak, niti je proglašena insolventnom;
- 3) nezavisna je i nije pod uticajem lica koje nisu potrošači, naročito trgovaca, a koji imaju ekonomski interes za podnošenje bilo koje kolektivne tužbe, uključujući i slučajeve finansiranja sredstvima treće strane, i koja je uspostavila postupke za sprječavanje takvog uticaja, za sprječavanje sukoba interesa unutar same organizacije, kao i između svojih pružalaca finansiranja i interesa potrošača;
- 4) na jednostavnom i razumljivom jeziku, primjerenim sredstvima, a naročito putem internet stranice, čini javno dostupnim informacije, kojim dokazuje da ispunjava uslove iz stava 1 tač. 1 do 3 ovog člana, opšte informacije o izvorima finansiranja,

kao i informacije o organizacionoj i upravljačkoj strukturi, strukturi članstva, ciljevima predviđenim statutom i svojim aktivnostima.

- (1) Listu ovlaštenih organizacija potrošača iz stava 1 ovog člana, njihov naziv i cilj predviđen statutom, Ministarstvo dostavlja Evropskoj komisiji.
- (2) Ministarstvo je dužno da Evropsku komisiju obavijesti o svim promjenama na listi iz stava 2 ovoga člana.

Aktivna legitimacija ovlaštenih lica iz drugih država članica EU

Član 7

- (1) Ako je postupanje određenog trgovca, njegovog dijela ili poslovne jedinice ili grupe trgovaca sa sjedištem u Crnoj Gori u suprotnosti sa pravom Evropske unije kojom se u cjelini ili djelimično uređuje zaštita potrošača, uključujući odredbe zakona kojim se uređuje zaštita potrošača i drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača, ili to postupanje potiče iz Crne Gore i utiče ili može uticati na položaj potrošača u drugoj državi članici Evropske unije, postupak kolektivne tužbe pred nadležnim sudom u Crnoj Gori može pokrenuti ovlašteno lice za podnošenje prekogranične kolektivne tužbe te države.
- (2) Ako postupanje iz stava 1 ovoga člana utiče ili je vjerovatno da će uticati na potrošače u različitim državama članicama Evropske unije, prekograničnu kolektivnu tužbu pred nadležnim sudom u Crnoj Gori može podnijeti više ovlaštenih lica iz tih država članica Evropske unije.
- (3) Lica iz st. 1 i 2 ovog člana ovlaštena su da pokrenu postupak kolektivne tužbe, ako su uvrštena na listu lica ovlaštenih za pokretanje postupka za zaštitu kolektivnih interesa države članice Evropske unije u kojoj je imenovano, odnosno ako su uvrštena na listu koju sačinjava i objavljuje Evropska komisija.
- (4) Nadležni sud dužan je da prihvati Listu iz stava 3 ovoga člana kao dokaz aktivne legitimacije tog lica da podnese prekograničnu kolektivnu tužbu.
- (5) Odredbe st. 1 do 4 ovoga člana ne ograničavaju pravo nadležnog suda koji je prvi pokrenuo postupak da ispita da li je podnošenje tužbe u pojedinom slučaju u skladu sa ciljevima utvrđenim statutom tog ovlaštenog lica, kao ni pravo i dužnost suda, da preispita postojanje drugih uslova za odobrenje kolektivne tužbe za odštetu u skladu sa članom 24 ovog zakona.

Kolektivne tužbe

Član 8

- (1) Kolektivnu tužbu mogu podnijeti ovlaštena lica iz člana 5 ovog zakona.
- (2) Prilikom podnošenja kolektivne tužbe ovlašteno lice dužno je nadležnom sudu da pruži dovoljno informacija o potrošačima na koje se kolektivna tužba odnosi u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (3) Nadležni sud ocjenjuje dopuštenost pojedine kolektivne tužbe u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (4) Kolektivnom tužbom ovlašteno lice može od nadležnog suda da traži izricanje:
 - 1) mjere zabrane;
 - 2) mjere naknade štete.
- (5) Izricanje mjera iz stava 4 ovog člana može se tražiti i jednom kolektivnom tužbom.
- (6) Interese potrošača u postupku po kolektivnoj tužbi zastupa ovlašteno lice kao tužilac, u skladu sa odredbama ovog zakona.

- (7) Potrošači na koje se odnosi kolektivna tužba nisu stranke u postupku ali imaju pravo da ostvare koristi od mjera iz stava 4 ovog člana.
- (8) Nadležni sud može odbaciti očigledno neosnovanu kolektivnu tužbu, bez određivanja ročišta, nakon prijema odgovora na kolektivnu tužbu, u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (9) Odbacivanje tužbe iz stava 8 ovog člana ne sprječava podnošenje nove kolektivne tužbe u vezi iste kolektivne štete.

Nadležnost suda

Član 9

- (1) U postupku po kolektivnoj tužbi stvarno je nadležan sud opšte nadležnosti.
- (2) U postupku po kolektivnoj tužbi mjesno je nadležan sud prema mjestu sjedišta tuženog, odnosno njegovog dijela ili poslovne jedinice, ako spor proizlazi iz poslovanja tog dijela ili poslovne jedinice.
- (3) Ako tuženi nema sjedište, ni svoj dio ili poslovnu jedinicu u Crnoj Gori, a postoji međunarodna nadležnost suda u Crnoj Gori, mjesno je nadležan sud na čijem je području došlo do postupanja kojim se narušavaju kolektivni interesi potrošača ili do nastupanja štetnih posljedica.

Dejstvo u odnosu na druge postupke

Član 10

- (1) Dok teče postupak po kolektivnoj tužbi za zabranu ne može se pokrenuti drugi postupak kolektivnom tužbom za zabranu povodom iste grupne štete.
- (2) Po odobrenju kolektivne tužbe za naknadu štete, ne može se pokrenuti drugi postupak kolektivnom tužbom povodom iste grupne štete. Ukoliko je do odobravanja kolektivne tužbe, u vezi sa istim slučajem grupne štete podnijeto više kolektivnih tužbi, sud će u skladu sa kriterijumima iz člana 23 ovog zakona odlučiti koju će od više kolektivnih tužbi odobriti.
- (3) Ukoliko je podnijeta kolektivna tužba za naknadu štete, postupci pokrenuti pojedinačnim tužbama u pogledu istog slučaja grupne štete prekidaju se.
- (4) Postupci prekinuti u skladu sa stavom 3 ovoga člana nastavljaju se kada se postupak po kolektivnoj tužbi za naknadu štete pravosnažno okonča bez meritorne odluke o zahtjevu, odnosno kada se radi o licima na koja kolektivna presuda za naknadu štete ne bi imala dejstva, kada istekne rok iz člana 28 stav 6 tačka 1 ovog zakona, odnosno kada je odbijeno njihovo svrstavanje na spisak iz člana 41 ovog zakona.
- (5) Ukoliko je lice koje je podnijelo pojedinačnu tužbu uključeno u postupak po osnovu kolektivne tužbe za naknadu štete, postupak pokrenut pojedinačnom tužbom obustavlja se.
- (6) Ako kolektivni postupak traje nerazumno dugo ili ako su u postupku pokrenutom pojedinačnom tužbom već bili izvedeni bitni dokazi prije prekida tog postupka, kao i u slučaju drugih posebno opravdanih razloga, kolektivni postupak se može nastaviti, na predlog stranke, i prije nastupanja okolnosti iz stava 3 ovog člana.
- (7) Pokretanje ili vođenje postupka po kolektivnoj tužbi za zabranu ne sprječava potrošača, koji protivpravnim postupanjem trgovca trpi štetne posljedice, da pred nadležnim sudom pokrene postupak za naknadu štete, za poništaj ili utvrđivanje ništavosti ugovora koji je zaključen pod uticajem postupanja kojim se narušavaju kolektivni interesi potrošača, odnosno bilo koji drugi postupak za ostvarenje prava koja mu pripadaju na osnovu zakona kojim se uređuje zaštita potrošača ili drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača.

- (8) Pravna zaštita predviđena mjerama naknade štete u okviru kolektivne tužbe za naknadu štete ne sprečava potrošača da pred nadležnim sudom pokrene postupak za zaštitu bilo kog dodatnog prava koje mu je utvrđeno na osnovu zakona, a koje nije bilo predmet te kolektivne tužbe.

Rokovi zastare

Član 11

- (1) Rokovi zastare zahtjeva za zaštitu prava iz pravnih odnosa potrošača, koji se zasnivaju na istom osnovu koji je predmet kolektivne tužbe za zabranu u toku trajanja postupka po toj tužbi, ne teku.
- (2) Rokovi zastare za podnošenje zahtjeva koji je predmet kolektivne tužbe za naknadu štete u toku trajanja postupka po toj tužbi, ne teku.
- (3) Rokovi zastare iz stava 1 i 2 ponovo teku od trenutka pravosnažnog okončanja kolektivnog postupka bez donošenja meritorne odluke o zahtjevu, odnosno za lica na koja kolektivna presuda za naknadu štete nema dejstvo, od dana isteka roka iz člana 28 stav 1 tačka 6 Zakona, odnosno od dana donošenja rješenja kojim je odbijeno njihovo svrstavanje na spisak iz člana 41 ovog zakona.
- (4) Vrijeme koje je proteklo prije početka postupka iz st. 1 i 2 ovog člana računa se u rok zastare koji je zakonom određen.
- (5) Ukoliko je posebnim propisom određen rok za podnošenje tužbe, taj rok u odnosu na zahtjev koji je predmet kolektivnog postupka iz st. 1 i 2 ovog člana ne ističe prije isteka 30 dana od dana okončanja tog postupka.

Registar kolektivnih tužbi

Član 12

- (1) Registar kolektivnih tužbi i donesenih odluka uspostavlja i održava Ministarstvo.
- (2) U obimu koji odredi sud kod kojeg je podnijeta kolektivna tužba, u registru iz stava 1 ovoga člana se obrađuju i objavljuju sljedeći dokumenti i podaci o:
 - 1) okolnosti da je bila podnijeta kolektivna tužba stranke u postupku i tvrdnja o kolektivnoj šteti na koju se odnosi tužba;
 - 2) kolektivna tužba osim priloga tužbi, koji sadrži popis i lične podatke poznatih članova grupe;
 - 3) rješenje o odobrenju kolektivne tužbe za naknadu štete i podatak o pravosnažnosti tog rješenja;
 - 4) obavještenje iz člana 27 ovog zakona;
 - 5) zakazanim ročištima i pozivima za predlaganje pisanih izjašnjenja;
 - 6) presuda ili druga odluka kojom se postupak pokrenut kolektivnom tužbom završava;
 - 7) broj uključenih članova;
 - 8) poravnanje predloženo sudu za potvrđivanje,
 - 9) potvrđeno poravnanje ili rješenje kojim sud ne dozvoljava sklapanje poravnania;
 - 10) podaci o mehanizmima koji su na raspolaganju za ostvarivanje naknade štete uključujući i vansudske mehanizme;
 - 11) rješenje o potvrđivanju završnog izvještaja bez navođenja ličnih podataka oštećenih;
 - 12) drugi podaci za koje se u odnosu na okolnosti slučaja odluči sud.

- (3) Sud će podatke i dokumenta iz stava 2 tač. 2 do 9 i tač. 11 i 12 ovog člana dostaviti Ministarstvu odmah nakon prijema tužbe, odnosno odmah nakon donošenja odgovarajuće odluke.
- (4) Registar odluka je javan i uvid je dostupan bez naknade.
- (5) Ministarstvo je dužno da na svojoj internet stranici učini dostupnim uvid u registar kolektivnih tužbi.
- (6) Osim objave u registru tužilac je dužan da na svojoj internet stranici objavi podatke o statusu postupka kolektivne tužbe i ishodu tog postupka.
- (7) Bliži sadržaj i način vođenja registra podnesenih tužbi i donesenih odluka utvrđuje se propisom Ministarstva.

DIO TREĆI

KOLEKTIVNE TUŽBE ZA IZRICANJE MJERA ZABRANE

Kolektivna tužba za zabranu

Član 13

- (1) Protiv trgovca koji upotrebom nepoštenih ugovornih odredbi, poslovne prakse ili na bilo koji drugi način krši prava potrošača utvrđena zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača ili drugim zakonom koji sadrži odredbe o zaštiti potrošača, čime narušava kolektivne interese potrošača, može se podnijeti kolektivna tužba za prestanak ili zabranu tih radnji (u daljem tekstu „kolektivna tužba za zabranu“).
- (2) Kolektivna tužba za zabranu može se podnijeti protiv pojedinog trgovca ili grupe trgovaca iz istog privrednog sektora koji svojim postupanjem krši prava potrošača utvrđena zakonima iz stava 1 ovoga člana, čime narušavaju kolektivne interese potrošača, protiv komorskih i interesnih udruženja trgovaca koji podstiču takvo postupanje ili protiv nosioca kodeksa kojim se podstiče korišćenje nepoštenih poslovnih praksi.
- (3) Za pokretanje postupka po kolektivnoj tužbi za zabranu pojedinačni potrošači nisu dužni da izjave volju da ih zastupa ovlašćeno lice.

Prethodni postupak

Član 14

- (1) Prije podnošenja kolektivne tužbe za zabranu ovlašćeno lice dužno je da lice koje namjerava da tuži prethodno pisano upozori da će u slučaju da ne prekine s postupanjem kojim narušava kolektivne interese potrošača, protiv njega podnijeti kolektivnu tužbu.
- (2) Ovlašćeno lice ne može podnijeti kolektivnu tužbu prije isteka roka od 14 dana od dana dostavljanja upozorenja iz stava 1 ovog člana.
- (3) Predlog za izdavanje privremene mjere može se podnijeti i prije isteka roka iz stava 2 ovog člana.

Teret dokazivanja

Član 15

(1) U postupku po kolektivnoj tužbi za zabranu ovlašćeno lice ne mora da dokazuje:

- 1) stvarni gubitak ili štetu koju su pretrpjeli pojedinačni potrošači na koje je uticala povreda zakona iz člana 2 stava 1 ovog zakona, ili
- 2) namjeru, odnosno nemar trgovca.

Sadržina presude

Član 16

Ako je kolektivna tužba za zabranu osnovana, sud će odlukom kojom usvaja tužbu utvrditi povredu ovog ili drugih zakona u skladu sa članom 2 stav 1 ovog zakona, precizno je opisati i tuženom:

- 1) narediti da prestane sa postupanjem iz člana 2 stav 1 ovog zakona i narediti mu da, ako je to moguće, preuzme mjere neophodne za otklanjanje štetnih posljedica koje su nastale zbog njegovog postupanja;
- 2) zabraniti takvo ili slično postupanje ubuduće, kojima se narušavaju kolektivni interesi potrošača;
- 3) naložiti da o svom trošku objavi cijelu ili dio odluke ili ispravku nedopuštenog oglašavanja ako njeno objavljivanje može doprinijeti da se ublaže ili u potpunosti otklone štetne posljedice zabranjenog postupanja;

Dejstvo sudske odluke

Član 17

- (1) Izvršenje pravosnažne sudske odluke iz člana 16 ovog zakona, osim tužioca i drugih ovlašćenih lica iz člana 5 stav 1 ovog zakona, može tražiti i svaki potrošač koji ima pravni interes.
- (2) Ako sud zabrani korišćenje određenih nepoštenih odredbi u ugovoru, trgovac koji je bio stranka u postupku po kolektivnoj tužbi za zabranu ne može se pozivati na takve odredbe iz već ranije zaključenih ugovora.

Posebne odredbe za postupke u vezi sa nepoštenim poslovnim praksama

Član 18

- (1) Ako je postupak kolektivne tužbe za zabranu pokrenut zbog nepoštene poslovne prakse iz zakona kojim se uređuje zaštita potrošača, odnosno iz drugog zakona koji sadrži odredbe o zaštiti potrošača, prilikom odlučivanja o tome da li je poslovna praksa nepoštena neće se uzimati u obzir da li je tom praksom nekom prouzrokovana šteta, odnosno da li je vjerovatno da će nekome biti prouzrokovana šteta, kao ni da li je lice protiv kojeg se vodi postupak krivo za nepoštenu poslovnu praksu.
- (2) Ako je postupak kolektivne tužbe za zabranu pokrenut zbog obmanjujuće poslovne prakse iz zakona kojim se uređuje zaštita potrošača, odnosno iz drugog zakona koji sadrži odredbe o zaštiti potrošača, sud će zahtijevati od tuženog, ako je to primjereno s obzirom na okolnosti slučaja i uzimajući u obzir opravdane interese tuženog i druge strane u postupku, da u roku od sedam dana dostavi dokaze koji potvrđuju istinitost iznesenih činjeničnih navoda u okviru poslovne prakse.

(3) Ako dokazi ne budu dostavljeni u roku iz stava 2 ovog člana ili ako sud utvrdi da su dostavljeni dokazi nepotpuni ili nedovoljni, smatra se da su činjenični navodi izneseni u okviru poslovne prakse neistiniti.

Obavezujuća snaga sudske odluke za zabranu

Član 19

U postupku po pojedinačnoj tužbi ili po kolektivnoj tužbi za naknadu štete, protiv istog tuženog koji je bio tuženi i u postupku po kolektivnoj tužbi za zabranu, koja je usvojena, sud će u pogledu utvrđene protivpravnosti radnje trgovca odlučivati u skladu sa pravosnažnom odlukom iz postupka po toj kolektivnoj tužbi za zabranu.

Privremene mjere

Član 20

- (1) Sud će na predlog tužioca, u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje izvršenje i obezbjeđenje, izdati privremenu mjeru kojom tuženoj strani zabranjuje radnju ili naređuje da prestane sa postupanjem koje narušava kolektivni interes potrošača.
- (2) Sud može da izda privremenu mjeru i u slučaju kada tužena strana još nije počela sa protivpravnim postupanjem, ali je neposredno pred tim da započne sa takvim postupanjem.

Procesna ekspeditivnost

Član 21

- (1) U postupku po kolektivnoj tužbi za zabranu, sud će uvijek da obrati naročito pažnju na potrebu hitnog rješavanja ovih sporova.
- (2) O donošenju privremene mjere iz člana 20 st. 1 i 2 ovog zakona, sud odlučuje u najekspeditivnijem mogućem postupku, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršenje i obezbjeđenje.

DIO ČETVRTI

KOLEKTIVNE TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE

ODJELJAK A.

ODOBRAVANJE TUŽBE I SISTEM UKLJUČIVANJA

Sadržina kolektivne tužbe za naknadu štete

Član 22

(1) Kolektivna tužba za naknadu štete mora, pored elemenata koje ima svaka tužba, da sadrži i:

- 1) navode da se tužba podnosi kao kolektivna tužba za naknadu štete;
- 2) podatke o strankama u postupku, njihovim adresama i zakonskim zastupnicima;
- 3) činjenice i dokaze kojima tužilac dokazuje da ispunjava uslove iz člana 28 st. 4 i 5

ovog zakona, a prvenstveno okolnosti koje su zajedničke ili slične za sve članove grupe, okolnosti za koje tužilac zna da su važne samo za pojedine članove grupe, kao i druge okolnosti na osnovu kojih se može ocijeniti da li je kolektivna tužba odgovarajuće pravno sredstvo;

- 4) opis kolektivne štete, činjenice i dokaze kao i pravne argumente kojima se dokazuje osnovanost zahtjeva;
 - 5) opis grupe, a ukoliko su u okviru grupe podgrupe, imajući u vidu prirodu i visinu štete, opis mora biti dat i za podgrupe;
 - 6) procjenu broja članova grupe, a kada su u okviru grupe podgrupe, procjena mora biti data i po podgrupama kao i osnov za takvu procjenu;
 - 7) procjenu ukupnog iznosa novčane naknade za štetu, ili druge naknade, a ukoliko su u okviru grupe podgrupe, taj iznos mora biti naveden i po podgrupama na način kategorizacije štete;
 - 8) obrazloženje kako je iznos iz stava 1 tačka 7 ovog člana obračunat;
 - 9) predlog u pogledu načina odmjjeravanja naknade štete u skladu sa članom 35 i 36 ovog zakona i razloge za to;
 - 10) predlog načina obavješćavanja članova grupe (npr. lično obavješćavanje, obavješćavanje preko medija i uspostavljanje odgovarajuće internet stranice);
 - 11) predloge koji se tiču uslova za procjenu opravdanosti naknada štete;
 - 12) podatke o troškovima postupka i mogućem finansiranju parnice od strane trećeg lica u skladu sa članom 45 ovog zakona;
- (2) Uz tužbu mora biti priložena kopija moguće odluke i svaka druga isprava o kršenju prava na koju se tužba poziva, te ukoliko je to moguće, spisak poznatih članova grupe sa njihovim posljednjim poznatim adresama stalnog prebivališta.

Odlučivanje o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete

Član 23

- (1) Po prijemu odgovora na tužbu, ukoliko postoje uslovi za odobravanje kolektivne tužbe za naknadu štete ili nakon isteka roka za taj odgovor, sud će zakazati ročište za odlučivanje o odobravanju tužbe za naknadu štete, osim ako ocijeni da je tužba očito neosnovana.
- (2) Sud će na ročište iz stava 1 pozvati stranke u postupku.
- (3) Svaki član grupe ili drugo ovlašćeno lice može podnijeti sudu podnesak sa mišljenjem u odnosu na pitanja koja se tiču odobravanja kolektivne tužbe za naknadu štete. Sud će po potrebi to lice pozvati na ročište i omogućiti mu da predstavi svoje izjašnjenje.
- (4) Ako sud poslije prijema odgovora na tužbu ili na ročištu za odobravanje kolektivne tužbe ocijeni da je kolektivna tužba očito neosnovana, sud će donijeti rješenje kojim se tužba odbacuje.

Uslovi za odobravanje kolektivne tužbe za naknadu štete

Član 24

- (1) Sud će kolektivnu tužbu za naknadu štete odobriti ako:
 - 1) se tom tužbom podnose istovrsni zahtjevi u ime grupe lica koja se mogu identifikovati, a tiču se istih, sličnih ili povezanih činjeničnih ili pravnih pitanja, odnose se na isti slučaj kolektivne štete, i pogodni su za odlučivanje u kolektivnom postupku;

- 2) zajednička pravna i činjenična pitanja za cijelu grupu imaju prednost nad pitanjima koja se odnose samo na određene članove grupe;
- 3) je grupa toliko brojna da bi podnošenje zahtjeva pojedinačnim tužbama ili drugačiji oblik udruživanja njenih članova, npr. suparničarstvo ili spajanje parnica bilo manje efikasno od podnošenja kolektivne tužbe za naknadu štete;
- 4) tužilac ispunjava uslove reprezentativnosti iz stava 5 ovog člana;
- 5) zahtjev iz kolektivne tužbe za naknadu štete nije očigledno neosnovan;
- 6) su ispunjeni uslovi iz člana 45 ovog zakona u odnosu na dogovor o troškovima i finansiranju postupka;
- 7) sud ocijeni da je mogući dogovor sa advokatom o plaćanju prema udjelu iz dosuđenog iznosa po članu 47 ovog zakona, razuman.

(2) Ako sud ocijeni da uslov iz stava 1 tačka 6 ovog člana u pogledu razumnosti premije nije ispunjen, sud će pozvati tužioca da u određenom roku dogovor ispravi ili predloži novi.

(3) Ako sud ocijeni, da nije ispunjen uslov iz stava 1 tačka 7 ovog člana, sud će pozvati tužioca, da u određenom roku dostavi nov ili ispravljen dogovor sa advokatom.

(4) Kod odlučivanja o opravdanosti zahtjeva za raspravljanje u kolektivnom postupku sud će uzeti u obzir: da li kolektivni postupak omogućava efikasno rješavanje zajedničkih pravnih i činjeničnih pitanja; kakvi su troškovi i koristi ukoliko se nastavi kolektivni postupak; da li su članovi grupe podnijeli pojedinačne tužbe u vezi sa tim ili sličnim zahtjevom; koja je veličina i značaj grupe; kakve su mogućnosti utvrđivanja članstva u grupi; da li su zahtjevi primjereni za dosuđenje kolektivne odštete; da li postoji mogućnost vanskudskog rješavanja sporova ili druga mogućnost za rješavanje sporova.

(5) Kod utvrđivanja ispunjenosti uslova reprezentativnosti iz stava 1 tačka 4 ovog člana sud procjenjuje da li bi ovlašćeno lice bilo adekvatan zastupnik grupe koji će postupati pošteno i u najboljem interesu njenih članova, pri čemu posebno cijeni:

- 1) nezavisnost ovlašćenog lica i da nije pod uticajem osoba, koji nisu članovi grupe, a koje imaju ekonomski interes za podnošenje kolektivne tužbe
- 2) postojanje finansijskih sredstava, ljudskih resursa i pravnog znanja za zastupanje grupe;
- 3) aktivnosti koje je ovlašćeno lice već preduzelo u pripremi kolektivne tužbe ili aktivnosti usmjerene na postizanje dobrovoljnog prestanka kršenja i dobrovoljnog ispunjenja obaveza prema potrošačima;
- 4) aktivnosti u pogledu organizovanja oštećenih i komunikacije sa njima, broj oštećenih koji podržavaju aktivnost ovlašćenog lica u konkretnom slučaju masovnog oštećenja, njegovo medijsko istupanje i prisutnost, kao i širenje informacija o navodnoj povredi prava i namjeri da podnese kolektivnu tužbu za naknadu štete;
- 5) moguće suprotnosti u interesima pojedinih podgrupa u okviru grupe;
- 6) postojanje i aktivnosti drugih ovlašćenih lica i moguća iskustva kod ostvarivanja kolektivnih zahtjeva, i
- 7) ispunjenost obaveze objavljivanja namjere podnošenja kolektivne tužbe na internet stranicama ovlašćenog lica.

(6) Ako sud ocijeni da nisu ispunjeni uslovi iz stava 6 ovog člana koje je u razumnom roku moguće ispuniti, sud će pozvati tužioca da u određenom roku postigne usklađenost sa tim uslovima.

(7) Dodatni rok iz stava 2, 3 i 6 ovog člana sud će odrediti samo jednom.

Rješenje o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete

Član 25

- (1) Ukoliko utvrdi da uslovi iz člana 24 ovog zakona nijesu ispunjeni, sud će rješenjem odbaciti kolektivnu tužbu za naknadu štete.
- (2) Ukoliko odobri kolektivnu tužbu za naknadu štete, sud donosi rješenje o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete koje sadrži:
 - 1) podatke o tužiocu i tuženom;
 - 2) opis kolektivne štete na koju se odnosi kolektivna tužba za naknadu štete;
 - 3) tačan opis grupe, a ukoliko grupa ima podgrupe, iste podatke treba navesti posebno po podgrupama;
 - 4) određivanje načina primjene sistema uključenja i određivanje roka, koji ne može biti kraći od 30 dana niti duži od 90 dana, u kom su članovi grupe dužni dati izjavu o uključenju;
 - 5) rok za davanje pisanih izjašnjenja u skladu sa članom 32 ovog zakona;
 - 6) određivanje načina obavješćavanja članova grupe.
- (3) Sud može kao uslov stupanja na snagu rješenja iz stava 2 ovog člana naložiti stranci koja podnosi zahtjev da:
 - 1) obavi dodatne aktivnosti u odnosu na obavješćenja o kolektivnoj tužbi za naknadu štete, npr. da izradi odgovarajuću internet stranicu;
 - 2) plati garanciju za troškove postupka koji bi u slučaju neuspjeha bili isplaćeni tuženoj strani.
- (4) U rješenju o odobravanju tužbe za kolektivnu naknadu štete sud će odrediti tuženoj strani da rok za odgovor na tužbu ne može biti kraći od 30 dana niti duži od 60 dana od dana pravosnažnosti rješenja o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete.

Sistem uključivanja

Član 26

- (1) U postupcima po tužbi za naknadu štete primjenjuje se sistem uključivanja koji podrazumijeva izričitu izjavu volje potrošača da bude zastupan u toj kolektivnoj tužbi.
- (2) Potrošači koji su izričito izjavili volju da budu zastupani u kolektivnoj tužbi ne mogu biti zastupani u drugim kolektivnim tužbama sa istim zahtjevom i protiv istog trgovca, niti mogu podnijeti pojedinačnu tužbu sa istim zahtjevom i protiv istog trgovca.

Obavješćavanje članova grupe

Član 27

- (1) Nakon pravosnažnosti rješenja o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete iz člana 24 ovog zakona, sud će o odobravanju tužbe obavijestiti članove grupe.
- (2) Članovi grupe koji su poznati obavješćavaju se običnom poštom na njihovu posljednju poznatu adresu, a ukoliko je to moguće, obavješćenje se šalje putem elektronske pošte.
- (3) U slučaju velikog broja oštećenih i kada bi to prouzrokovalo nesrazmjerne troškove u odnosu na vrijednost spora, sud može odrediti da članovi grupe budu obaviješteni na

drugi odgovarajući način, uvažavajući brojnost i sastav grupe kao i prebivalište njenih članova, npr. jednokratnim ili višekratnim objavama u dnevnim novinama, preko elektronskih medija ili preko postojećih internet stranica ili internet stranica koje bi morala da uspostavi tužena strana.

- (4) Sud će pri ocjeni da li je obavještenje iz stava 3 dovoljno, uzeti u obzir i medijsku pokrivenost ili prisutnost spora i kolektivne tužbe u javnosti, kao i prethodno preduzete aktivnosti tužioca u pogledu obavješćavanja članova grupe.

Sadržina obavještenja

Član 28

Obavještenje iz člana 27 ovog zakona obavezno sadrži:

- 1) podatke o strankama u postupku, punomoćniku tužioca i adresi ili adresama na koje je kod tužioca moguće dobiti dodatne informacije o kolektivnoj tužbi za naknadu štete;
- 2) kratak opis kolektivne tužbe i rješenja o njenom odobravanju;
- 3) opis grupe i mogućih podgrupa oštećenih;
- 4) glavna pitanja o kojima će se raspravljati u kolektivnom postupku;
- 5) podatke o vremenu i mjestu održavanja glavne rasprave i o pravu na dostavljanje izjašnjenja u skladu sa članom 32 ovog zakona;
- 6) informacije o roku i načinu davanja izjave o uključivanju iz člana 26 ovog zakona, dokazima, i potvrdi o plaćanju nadoknade iz člana 44 ovog zakona, koje treba priložiti toj izjavi;
- 7) pouku o pravnim posljedicama izjave o uključenosti u kolektivni postupak iz člana 26 ovog zakona;
- 8) pouku o tome da se uključivanjem u kolektivni postupak potrošač ne izlaže riziku plaćanja troškova postupka tuženom u slučaju neuspjeha u sporu;
- 9) podatak o adresi registra kolektivnih tužbi gdje se može izvršiti uvid u kolektivnu tužbu za naknadu štete i u rješenje o njenom odobravanju;
- 10) pojašnjenje da sud kod donošenja rješenja o odobravanju kolektivne tužbe nije provjeravao istinitost i opravdanost navoda tužioca u pogledu protivpravnog postupanja i odgovornosti tuženog, već da se radi samo o tvrdnjama tužioca;
- 11) pojašnjenje da članovi grupe nemaju pravo na povraćaj troškova za učešće u kolektivnom postupku;
- 12) podatke o iznosu, načinu i roku plaćanja naknade za uključenje u grupu iz člana 44 ovog zakona, ako se za učešće u kolektivnoj tužbi zahtijeva plaćanje te naknade, i o tome, da u slučaju neplaćanja, potrošač neće biti uključen u kolektivnu tužbu za naknadu štete.

Uključivanje članova grupe

Član 29

- (1) Lice koje u roku i na način koji odredi sud u obavještenju iz člana 28 ovog zakona, dostavi sudu izjavu o uključivanju iz člana 26 ovog zakona, uz tražene dokaze, smatra se uključenim u postupak po kolektivnoj tužbi za naknadu štete.
- (2) Nakon isteka roka za dostavljanje izjave o uključivanju iz stava 1 ovog člana, lice koje smatra da je bilo oštećeno u istom slučaju grupne štete, može se uključiti u postupak uz saglasnost

tuženog ili ukoliko sud dozvoli takvo uključanje, cijeneći okolnosti da li je kašnjenje prouzrokovao sam član i da li bi položaj tuženog takvim uključanjem bio značajno otežan.

- (3) Sud vodi spisak uključenih lica.
- (4) Upis u spisak uključenih lica može da se odbije samo ukoliko je očigledno da lice koje je dalo izjavu o uključanju nije član grupe u korist koje je podnijeta kolektivna tužba za naknadu štete.
- (5) Uključanje lica na spisak iz stava 3 ovog člana ne znači da lice koje se nalazi na tom spisku stvarno ima pravo na isplatu, ukoliko sud donese presudu kojom se zahtjev iz kolektivne tužbe za naknadu štete usvaja.
- (6) Tužilac i tuženi imaju pravo uvida u spisak iz stava 3 ovog člana.
- (7) Nakon utvrđivanja konačnog spiska iz stava 3 ovog člana, drugom zainteresovanom licu će se, na njegov zahtjev, izdati potvrda da li je uvršteno na taj spisak.
- (8) Nakon isteka roka iz stava 1 ovog člana zakona, sud će konačni spisak uključenih dostaviti tuženom i tužiocu.
- (9) U registar kolektivnih tužbi iz člana 12 ovog zakona upisuje se samo broj uključenih članova bez njihovih ličnih podataka.

Položaj članova grupe u postupku

Član 30

- (1) Lice uključeno u postupak po kolektivnoj tužbi za naknadu štete nije stranka u postupku.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovoga člana, u dokaznom postupku na položaj uključenog lica primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak u dijelu kojim je propisan način dokazivanja, a odnosi se na stranke.
- (3) Izjave o uključivanju nakon isteka roka iz člana 28 stav 1 tačka 6 ovog zakona ne mogu se opozvati ili povući.
- (4) Član grupe se ne može priključiti kao umješlač na strani tužioca.

Zaštita interesa grupe

Član 31

- (1) Tužilac je dužan da štiti interese svih članova grupe.
- (2) U postupku po kolektivnoj tužbi za naknadu štete se ne primjenjuju pravila o donošenju presude zbog propuštanja.
- (3) Priznanje tužbenog zahtjeva, povlačenje tužbe, izmjene tužbe ili odustajanje od tužbenog zahtjeva sud će dopustiti samo ukoliko ocijeni da to nije u suprotnosti sa interesima grupe.
- (4) Ukoliko sud ocijeni da tužilac ozbiljno krši interese grupe ili se ne može više smatrati reprezentativnim zastupnikom, sud može na predlog člana grupe ili drugog ovlašćenog lica donijeti rješenje da se tužilac zamijeni drugim ovlašćenim licem, ukoliko je to lice spremno da stupi u postupak. Prvobitni tužilac će, bez obzira na to, ostati odgovoran za plaćanje svih troškova postupka u vezi sa procesnim radnjama sprovedenim do trenutka zamjene tužioca.
- (5) Ako sud u toku postupka utvrdi da je ovlašćeno lice za podnošenje kolektivne tužbe u drugoj državi članici EU izbrisano sa spiska ovlašćenih lica u toj državi, na predlog člana grupe, drugog ovlašćenog lica ili tuženog, sud će donijeti rješenje da tužioca zamijeni drugo ovlašćeno lice, koje je sa tim saglasno.

- (6) Ako zamjena tužioca iz stava 4 ili 5 ovog člana nije moguća, sud će u registru kolektivnih tužbi iz člana 12 ovog zakona objaviti da namjerava donijeti rješenje o obustavi postupka po kolektivnoj tužbi za naknadu štete i odrediti rok u kojem se može predložiti zamjena tužioca.
- (7) Ukoliko sud nakon isteka roka iz stava 6 ovog člana utvrdi da zamjena tužioca nije moguća, donijće rješenje o obustavi postupka po kolektivnoj tužbi za naknadu štete.

Izjašnjenje članova grupe

Član 32

- (1) Lica koja učine vjerovatnim da su članovi grupe i druga ovlašćena lica imaju pravo da daju pisana izjašnjenja u roku koji odredi sud rješenjem o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete iz člana 25 ovog zakona.
- (2) Pisana izjašnjenja iz stava 1 ovog člana sud dostavlja strankama u postupku.
- (3) Član grupe koji je prethodno dao pisano izjašnjenje iz stava 1 ovog člana ima pravo da te stavove iznese na glavnoj raspravi ukoliko o toj namjeri unaprijed obavijesti sud, osim ako sud obzirom na brojnost grupe, odnosno broj članova grupe koji žele da iskoriste to pravo, ocijeni da bi to nesrazmjerno otežalo efikasno sprovođenje postupka. U tom slučaju sud može da odluči kojim od članova grupe će omogućiti usmeno iznošenje stavova na glavnoj raspravi.
- (4) Poziv za dostavljanje pisanih izjašnjenja i rok u kojem se dostavljaju, kao i obavještenje o datumu glavne rasprave objavljuju se u registru kolektivnih tužbi iz člana 12 ovog zakona, a po potrebi i na način iz člana 27 stav 3 ovog zakona.
- (5) Članovi grupe nemaju pravo na povraćaj troškova za učešće u postupku po kolektivnoj tužbi za naknadu štete na šta moraju biti posebno upozoreni u obavještenju iz člana 28 ovog zakona.

Poravnanje o naknadi štete

Član 33

- (1) Radi odobravanja poravnanja:
 - 1) Ovlašćeno lice i trgovac mogu zajednički predložiti sudu poravnanje u pogledu naknade štete za potrošače na koje se odnosi; ili
 - 2) sud, nakon savjetovanja sa ovlašćenim licem i trgovcem, može pozvati ovlašćeno lice i trgovca da postignu poravnanje u pogledu naknade štete u razumnom roku.
- (2) Poravnanje iz stava 1 ovog člana podliježe nadzoru suda.
- (3) Radi odlučivanja o odobravanju predloženog poravnanja sud će odrediti ročište.
- (4) Ako je to primjereno, sud će odrediti da se predlog poravnanja objavi u registru kolektivnih tužbi iz člana 12 ovog zakona i pozvati članove grupe da sudu u određenom roku dostave podneske u kojim će iznijeti svoje stavove o predloženom poravnanju.
- (5) Podnesci iz stava 4 dostavljaju se strankama u postupku.
- (6) Na ročište iz stava 3 ovog člana sud može pozvati i članove grupe koji su sudu prethodno dostavili podneske iz stava 4 ovog člana.
- (7) Sud će odbiti poravnanje o naknadi štete, ako je predlog za poravnanje:
 - 1) protivan prinudnim propisima ili sadrži odredbe koje se ne mogu izvršiti;

- 2) nepravedan, uzimajući u obzir prava i interese svih stranaka, a naročito potrošača na koje se odnosi ili predložena visina odštete, bilo ukupna, bilo za pojedine podgrupe ili oštećene nije razumna odnosno primjerena, pri čemu se u obzir uzima obim štete, relativna jednostavnost i ažurnost isplate, uzroci i odgovornost za nastanak štete uz istovremeno uvažavanje činjenice, da se poravnanje postiže uzajamnim popuštanjem u svrhu otklanjanja pravne nesigurnosti i troškova sudskog postupka;
 - 3) odredio da su troškovi koje bi tuženi trebao platiti tužiocu viši od troškova koje je stvarno pretrpio;
 - 4) nema dovoljnih garancija da će dogovorena ukupna odšteta biti dovoljna za isplatu svim oštećenima;
 - 5) sporazum ne sadrži adekvatan nezavisan mehanizam za utvrđivanje opravdanosti zahtjeva za isplatu, uključujući nezavisan mehanizam vansudskog rješavanja sporova u vezi sa tim;
- (8) Prije nego odbije predlog za poravnanje, sud može omogućiti strankama da predlog poprave odnosno promijene i kod toga im po potrebi pomogne.
- (9) Radi utvrđivanja ispunjenosti uslova iz stava 7 ovog člana, sud može po službenoj dužnosti izvesti dokaz vještačenjem ili drugi relevantan dokaz.
- (10) Ako sud odbije predlog za poravnanje, nastavlja raspravu o kolektivnoj tužbi.
- (11) Odobrena poravnanja obavezujuća su za kvalifikovani subjekt, trgovca i pojedinačne potrošače na koje se odnose.
- (12) Naknadom štete na osnovu odobrenog poravnanja u skladu sa stavom 2 ovog člana ne dovodi se u pitanje dodatna pravna zaštita dostupna potrošačima na osnovu zakona ili prava Evropske Unije koja nije bila predmet tog poravnanja.

ODJELJAK B.

KOLEKTIVNA PRESUDA ZA NAKNADU ŠTETE

Kolektivna presuda za naknadu štete

Član 34

- (1) Kolektivna presuda kojom sud usvaja tužbeni zahtjev u cjelosti ili djelimično, naročito mora da sadrži:
 - 1) opis grupne štete na koju se odnosi;
 - 2) opis grupe, a ukoliko u okviru grupe postoje podgrupe prema prirodi i visini štete, tačan opis i za podgrupe;
 - 3) broj članova grupe sa spiskom poznatih članova grupe u prilogu;
 - 4) naznaku da je kolektivni postupak vođen po sistemu uključivanja;
 - 5) način na koji će članovi grupe biti obaviješteni;
 - 6) način na koji će se odmjeriti naknada štete i sama procjena naknade;
 - 7) odluku o troškovima postupka.
- (2) Kolektivna presuda o naknadi štete se dostavlja strankama u postupku i, osim priloga spiska poznatih članova grupe, objavljuje u registru kolektivnih tužbi.

Individualno odmjeravanje naknade štete

Član 35

- (1) Ukoliko su svi članovi grupe poznati, a u postupku se može odlučiti o zahtjevima koji su opravdani, ako se time nesrazmjerno ne otežava postupak, sud će u izreci presude navesti sve članove grupe i iznos naknade štete ili drugog potraživanja koje je tuženi dužan nadoknaditi ili ispuniti svakom od njih.
- (2) Kolektivna presuda za naknadu štete iz stava 1 ovoga člana je izvršni naslov na osnovu kog svaki član grupe može da pokrene izvršni postupak za iznos koji mu pripada.

Odmjeravanje naknade štete kada nije moguće individualno odmjeravanje

Član 36

- (1) Ukoliko u izreci presude nijesu precizno navedeni članovi grupe i iznosi naknade štete, odnosno drugih potraživanja na koja članovi grupe imaju pravo, sud će u izreci presude odrediti:
 - 1) visinu kolektivne odštete ili
 - 2) iznos ili na drugi način odredljivu vrijednost, izraženu npr. kao procenat cijene ili jedinice ili drugo ispunjenje obaveze, koje će dobiti svaki uključeni član grupe koji dokaže da ispunjava uslove utvrđene presudom, pri čemu sud procjenjuje i očekivani ukupni iznos obaveze koju tuženi treba da ispuni.
- (2) Ukoliko se u okviru grupe nalaze podgrupe, iznosi naknade štete, odnosno drugih potraživanja moraju biti navedeni po podgrupama sa što preciznijom kategorizacijom šteta.
- (3) Ukoliko sud odredi naknadu štete na način iz stava 1 ovog člana odrediće i način procjene opravdanosti zahtjeva za naknadu i svrstavanje u podgrupe uz kategorizaciju štete.
- (4) Sud će tuženom naložiti da kolektivnu odštetu iz stava 1 tačka 1 ovog člana ili ukupni iznos očekivanih isplata iz stava 1 tačka 2 ovog člana, plati na prelazni račun notara koji je presudom određen za upravnika kolektivnog obeštećenja.
- (5) Izvršenje obaveza iz stava 4 ovog člana može da zahtijeva tužilac ili upravnik kolektivnog obeštećenja.

Dejstva kolektivne presude za naknadu štete

Član 37

- (1) Pravosnažna kolektivna presuda za naknadu štete obavezuje sve članove grupe koji su dali izjavu o uključenju u postupak u roku iz člana 28 stav 1 tačka 6 ovog zakona.
- (2) U postupku pred nadležnim sudom, u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje ocjena dokaza u parničnom postupku, pravosnažnu odluku suda u vezi s postojanjem povrede kojom se nanosi šteta kolektivnim interesima potrošača sve stranke mogu upotrijebiti kao dokaz u postupku po drugim tužbama kojima se traže mjere naknade štete protiv istog trgovca za istu praksu.

Obavješćavanje o kolektivnoj presudi za naknadu štete

Član 38

- (1) Ako je sud naknadu štete dosudio na način iz člana 35 ovog zakona, pravosnažna kolektivna presuda se dostavlja svakom članu grupe po pravilima koji važe za dostavljanje u parničnom postupku.
- (2) Ako je sud naknadu štete dosudio na način iz člana 36 ovog zakona, članovi grupe se o pravosnažnoj kolektivnoj presudi obavještavaju na način utvrđen u članu 27 ovog zakona.
- (3) Obavještenje iz stava 2 ovoga člana sadrži sažetak presude i slučaja kolektivne štete na koju se presuda odnosi, uputstvo da je kompletna presuda dostupna u registru kolektivnih tužbi iz člana 12 ovog zakona, pouku o obavezujućem dejstvu presude u skladu sa članom 37 stav 1 ovog zakona i informacije o načinu isplate.
- (4) Na zahtjev tužioca, sud može, uz procjenu svih okolnosti predmeta, tuženom narediti da o svom trošku obavijesti potrošače na koje se kolektivna tužba odnosi o svim pravosnažnim presudama po kolektivnim tužbama kojim je tužbeni zahtjev usvojen, i o svim odobrenim poravnanjima, putem sredstava koja odgovaraju okolnostima predmeta i u utvrđenim rokovima, uključujući i obavještavanje svakog potrošača pojedinačno, ako je to primjereno.
- (5) Obaveza obavještavanja iz stava 4 ovog člana ne odnosi se na potrošače koji su na drugi način obaviješteni o pravosnažnoj presudi ili odobrenom poravnanju.

Imenovanje upravnika kolektivnog obeštećenja

Član 39

- (1) Ukoliko je sud naknadu štete dosudio na način iz člana 36 ovog zakona, sud će kolektivnom presudom za naknadu štete imenovati upravnika kolektivnog obeštećenja
- (2) Za upravnika kolektivnog obeštećenja sud imenuje notara.
- (3) Prije imenovanja upravnika kolektivnog obeštećenja, sud će strankama dati mogućnost da se izjasne o okolnostima koji se tiču izbora notara ili da same podnesu predlog o izboru notara za imenovanje.
- (4) Upravnik kolektivnog obeštećenja ima pravo na povraćaj troškova i naknadu za poslove koje je dužan da obavlja.

Sastavljanje nacrtu spiska oštećenih lica

Član 40

- (1) Upravnik kolektivnog obeštećenja će u roku od 30 dana od imenovanja na osnovu izjava o uključenju i dokaza priloženih uz te izjave, sastaviti nacrt spiska oštećenih i njihovo svrstavanje u moguće podgrupe.
- (2) U nacrtu spiska iz stava 1 ovog člana posebno se navode lica koja su dala izjavu o uključenju u skladu sa članom 29 stav 1 ovog zakona za koja je upravnik kolektivnog obeštećenja ocijenio da ne ispunjavaju uslove za svrstavanje u spisak oštećenih ili za svrstavanje u podgrupu u koju su željeli da budu uključeni, uz kratko obrazloženje razloga za odbijanje.
- (3) Upravnik kolektivnog obeštećenja može da, prije sačinjavanja nacrtu spiska iz stava 1 ovog člana, zahtijeva dodatne dokaze i pojašnjenja od lica koja smatraju da imaju pravo na isplatu.
- (4) Upravnik kolektivnog obeštećenja će nacrt spiska iz stava 1 ovog člana dostaviti sudu, tužiocu i tuženom, kao i licima za koje ocijeni da ne ispunjavaju uslove za svrstavanje na spisak oštećenih ili za upis u podgrupu u koju su željeli da budu uključeni.
- (5) U roku od 30 dana od dana dostavljanja nacrtu spiska iz stava 3 ovoga člana, tužilac i tuženi mogu sudu podnijeti prigovor kojim osporavaju svrstavanje određenih lica na spisak, pri čemu su dužni da navedu činjenice i, ukoliko je to moguće, predlože dokaze kojima potvrđuju

svoje navode.

- (6) Prigovor iz stava 4 ovog člana se dostavlja upravniku kolektivnog obeštećenja, drugoj stranki u postupku i licima čije je svrstavanje na spisak osporeno.

Rasprava o nacrtu spiska oštećenih

Član 41

- (1) Radi rasprave o nacrtu spiska oštećenih iz člana 40 ovog zakona sud će odrediti ročište na koje će pozvati upravnika kolektivnog obeštećenja, tužioca i tuženog, lica za koja je upravnik kolektivnog obeštećenja ocijenio da ne ispunjavaju uslove da budu svrstani na spisak oštećenih, kao i lica kojima je svrstavanje na spisak bilo osporeno.
- (2) Nakon održavanja ročišta iz stava 1 ovog člana sud će rješenjem odrediti konačan spisak oštećenih i iznose naknade štete, odnosno drugih davanja na koja imaju pravo.
- (3) Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana ne može se izjaviti žalba.
- (4) Lica koja nijesu svrstana na spisak ne smatraju se članovima grupe i nijesu obuhvaćeni dejstvima kolektivne presude o naknadi štete.
- (5) Ukoliko je naknada štete bila određena na način iz člana 36 stav 1 tačka 1 ovog zakona i ukoliko se pri sačinjavanju spiska iz stava 2 ovog člana pokaže da određena naknada štete nije dovoljna za potpunu isplatu svih oštećenih, iznosi na koje oštećeni imaju pravo se srazmjerno umanjuju.

Isplata oštećenih

Član 42

- (1) Isplata oštećenih vrši se nakon donošenja rješenja iz člana 41 stav 2 ovog zakona.
- (2) Upravnik kolektivnog obeštećenja poziva oštećena lica koja nijesu dostavila podatke o računima ili druge podatke potrebne za izvršenje isplate da to učine u određenom roku.
- (3) Nakon isplate oštećenima i plaćanja troškova postupka koje je tuženi dužan nadoknaditi, eventualna preostala sredstva iz člana 36 stav 1 ovog zakona vraćaju se tuženoj stranki.
- (4) Nakon izvršenja svih radnji u vezi sa isplatom, upravnik kolektivnog obeštećenja sačinjava završni izvještaj sa spiskom svih isplata i dostavlja ga sudu na potvrdu.
- (5) Donošenjem rješenja o potvrđivanju završnog izvještaja iz stava 4 ovog člana završava se postupak po kolektivnoj tužbi za naknadu štete u slučajevima iz člana 40 ovog zakona.

DIO PETI

TROŠKOVI POSTUPKA I FINANSIRANJE KOLEKTIVNE TUŽBE

Vrijednost predmeta spora

Član 43

- (1) Vrijednost predmeta spora po kolektivnoj tužbi za naknadu štete određuje se u iznosu od 20% zbira procijenjene vrijednosti svih iznosa članova grupe ili 20% od zahtjeva za plaćanje kolektivne odštete.
- (2) U postupku koji se vodi po kolektivnoj tužbi za zabranu, vrijednost spora bez obzira na stvarni

ekonomski značaj spora, ne može biti veća od 10.000 EUR.

- (3) Pri određivanju vrijednosti predmeta spora iz stava 2 ovoga člana, sud uzima u obzir složenost i značaj predmeta sa aspekta tužioca, kolektivnih prava i javnog interesa.

Učešće potrošača u finansiranju kolektivne tužbe za naknadu štete

Član 44

- (1) Ovlašćeno lice može od potrošača koji su izrazili volju da ih ovlašćeno lice zastupa u pojedinoj kolektivnoj tužbi za naknadu štete zahtijevati naknadu za uključenje u grupu po toj kolektivnoj tužbi, koja ne može biti manja od 30 eura.
- (2) Iznos iz stava 2 ovoga člana ne smije biti veći od 20% očekivanog iznosa naknade štete.

Finansiranje kolektivne tužbe od strane trećeg lica

Član 45

- (1) Tužilac mora javno da prikaže i sudu prijavi izvor sredstava koje će koristiti za finansiranje postupka po kolektivnoj tužbi. Na predlog tužioca sud može dozvoliti, da se prekrije dio dogovora o finansiranju koji sadrži poslovne tajne, ako taj dio nije bitan za procjenu uslova iz ovog člana.
- (2) Sud neće odobriti kolektivnu tužbu koju finansira treće lice, bez obzira da li ima profitni ili neprofitni karakter, ako:
- 1) nije obezbijeđeno sprječavanje sukoba interesa, odnosno da se finansiranjem koje pruža treća strana koja ima ekonomski interes za podnošenje ili ishod predstavničke tužbe za mjere naknade štete ne odvrti predstavničku tužbu od zaštite kolektivnih interesa potrošača.
 - 2) treće lice nema dovoljno sredstava za ispunjenje finansijskih obaveza prema tužiocu koji je pokrenuo postupak kolektivnom tužbom.
 - 3) tužilac ne dokaže da ima dovoljno sredstava ili odgovarajuća obezbjeđenja za plaćanje troškova tuženog ukoliko ne uspije u postupku po kolektivnoj tužbi.
 - 4) dogovorena premija nije razumna.
- (3) Pri procjene razumnosti dogovorene premije, sud naročito uzima u obzir složenost spora, obim preuzetog rizika u odnosu na troškove i složenost spora i prava članova grupe do dobijanja pune odštete. Ako je finansiranje kolektivne tužbe dogovoreno u obliku zajma, smatra se, da premija nije razumna, ako je kao dogovorena premija utvrđena kamata viša od zakonski propisane zatezne kamate.
- (4) Ako kolektivnu tužbu finansira treće lice, tom licu nije dozvoljeno da:
- 1) neopravdano utiče na odluke ovlašćenih lica u kontekstu kolektivne tužbe, uključujući odluke o poravnanju, na način koji bi štetio kolektivnim interesima potrošača na koje se kolektivna tužba odnosi;
 - 2) finansira kolektivnu tužbu protiv tuženog koji je konkurent lica koje finansira kolektivnu tužbu ili protiv tuženog od kog lice koje finansira kolektivnu tužbu zavisi;
 - 3) za obezbjeđivanje finansijskih sredstava obračunava kamatu po kamatnoj stopi koja prelazi zakonom određenu kamatnu stopu.
- (5) Ovlašćena lica su dužna da dostave nadležnom sudu finansijski pregled sa popisom izvora finansijskih sredstava koja su koristila za podršku kolektivnih tužbi.
- (6) Nadležni sud može naložiti ovlašćenom licu da odbije ili promijeni određeno finansiranje i,

ako je to nužno, odbiti priznavanje aktivne procesne legitimacije ovlaštenom licu u određenoj kolektivnoj tužbi.

- (7) Ako je u određenoj kolektivnoj tužbi aktivna procesna legitimacija ovlaštenog lica odbijena iz razloga iz stava 6 ovog člana, to odbijanje ne utiče na prava potrošača na koje se ta kolektivna tužba odnosi.
- (8) Ako naplatu premije za finansiranje kolektivne tužbe nije moguće u cjelini obezbijediti iz troškova postupka koji je morala da plati suprotna stranka, određeni iznosi isplata koji pripadaju članovima grupe će se proporcionalno smanjiti.

Načelo uspjeha

Član 46

(1) Stranka koja ne uspije sa kolektivnom tužbom dužna je da suprotnoj stranci nadoknadi troškove postupka.

(2) U troškove postupka iz stava 1 ovog člana uračunavaju se i nužni troškovi koje je tužilac imao prije podnošenja tužbe u vezi aktivnosti organizovanja i obavješćavanja članova grupe o namjeri da podnese kolektivnu tužbu.

Nagrada advokatu u procentualnom iznosu

Član 47

(1) Tužilac se može dogovoriti sa advokatom da se isplata izvrši tako da advokat kao nagradu primi najviše 10% od iznosa koji sud dosudi.

(2) Za procjenu razumnosti dogovora iz stava 1 ovog člana sud će primijeniti kriterijume iz člana 45 stav 3 ovog zakona.

(3) Ukoliko se advokatu na način propisan u stavu 1 ovog člana ne može obezbijediti plaćanje nagrade iz troškova postupka koji je kao troškove nagrade advokata dužna da plati suprotna stranka, određeni iznosi isplata koji pripadaju članovima grupe će se proporcionalno smanjiti.

Odgovornost članova grupe za troškove

Član 48

- (1) Članovi grupe nemaju pravo na povraćaj sopstvenih troškova i nijesu odgovorni za povraćaj troškova suprotnoj stranci.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, pojedinačnom potrošaču na kog se odnosi kolektivna tužba za naknadu štete može se, u izuzetnim okolnostima, naložiti da naknadi troškove postupka koje je taj potrošač prouzrokovao namjerno ili nepažnjom.

Plaćanje troškova

Član 49

Ukoliko sud odredi naknadu štete na način predviđen u članu 36 ovog zakona, iz dosuđenog iznosa i iznosa određenih troškova postupka prvo će se isplatiti troškovi tužioca u visini koju odredi sud, uključujući i nagradu advokata ako je ona određena u dijelu dosuđenog iznosa, kao i predujam za troškove i nagradu upravnika kolektivnog obeštećenja.

DIO ŠESTI
OTKRIVANJE DOKAZA I ZAŠTITA LEGITIMNIH INTERESA STRANAKA I TREĆIH
LICA

Otkrivanje dokaza

Član 50

(1) Na predlog stranke koja se poziva na ispravu ili druge dokaze koji su određeni ili određivi i tvrdi da se oni nalaze kod druge stranke ili trećeg lica ili su im dostupni, sud može rješenjem pozvati ta lica da u određenom roku podnesu isprave, odnosno predoče dokaze.

(2) U predlogu za otkrivanje dokaza stranka mora učiniti vjerovatnim da se ti dokazi nalaze kod druge stranke ili trećeg lica, odnosno da su im dostupni.

(3) Prije nego što donese rješenje iz stava 1 ovog člana sud će pozvati drugu stranku ili treće lice da se izjasne o predlogu. Ako stranka, odnosno treće lice tvrdi da se dokaz ne nalazi kod nje, odnosno da joj nije dostupan, sud može radi utvrđivanja te činjenice izvoditi dokaze.

(4) Uz razloge navedene opštim propisom stranka ili treće lice ima pravo uskratiti otkrivanje dokaza samo u mjeri u kojoj to ne bi značilo otkrivanje advokatske tajne ili njene komunikacije sa advokatom u smislu posebnih propisa.

(5) Prilikom odlučivanja o predlogu za otkrivanje dokaza sud će uzeti u obzir i cijeniti interese stranke koja traži otkrivanje dokaza u odnosu na interese druge stranke i trećih lica od kojih se otkrivanje dokaza traži, a naročito interes tih lica da:

- 1) se dokazi ne otkrivaju ako se predmetne činjenice mogu utvrditi i na osnovu drugih dostupnih dokaza;
- 2) dokazi budu određeni koliko je to moguće s obzirom na okolnosti pojedinog slučaja te da budu bitni za postupak;
- 3) opseg i trošak otkrivanja dokaza ne budu u očiglednoj nesrazmjeri sa značajem činjenica koje se žele utvrditi tim dokazima, ili
- 4) zaštite svoje ili tuđe poslovne tajne.

(6) Interes tuženog da izbjegne postupke naknade štete, odnosno da spriječi uspjeh tužioca u postupku nije opravdan razlog za uskraćivanje otkrivanja dokaza koji mu idu na štetu.

(7) Na zahtjev stranke ili trećeg lica kom je naloženo otkrivanje dokaza sud može rješenjem, radi zaštite povjerljivih informacija stranke ili trećeg lica, uz razloge navedene u opštim propisima:

- 1) isključiti javnost iz cijelog ili dijela postupka;
- 2) odrediti da se dokumenti koji sadrže te informacije ne mogu kopirati, već da se može izvršiti uvid u sudu u te dokumente;
- 3) odrediti da se dokumenti koji sadrže te informacije zatvore u poseban omot koji se može otvarati samo na sudu, u kojem slučaju će se ponovno zatvoriti u poseban omot i na omotu naznačiti da je dokument razgledan, datum razgledanja i ko je vršio razgledanje;
- 4) prije omogućivanja uvida u dokumenta koji sadrže povjerljive informacije upozoriti stranke i druga lica koja imaju pravo uvida u dokument koji sadrži povjerljive informacije o obavezi čuvanja tih informacija na osnovu ovog zakona i drugih propisa kojim se uređuje zaštita povjerljivih informacija. Lica koja vrše uvid u povjerljive dokumente pred sudom potpisuju izjavu o tome da su upoznate o obavezi čuvanja povjerljivosti činjenica.

(8) Protiv rješenja iz stava 1 i 7 ovoga člana nije dozvoljena posebna žalba.

(9) Ako je izvođenje ili otkrivanje dokaza na osnovu ovog člana povezano s određenim troškovima za treće lice, sud će pozvati predlagača da položi predujam tih troškova.

(10) Ako stranka ne postupi po odluci suda kojom joj se nalaže otkrivanje dokaza, sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, po svom uvjerenju cijeniti od kakvog je značaja to postupanje.

(11) Na osnovu rješenja kojim je trećem licu naloženo otkrivanje dokaza, izvršenje tog rješenja će se sprovesti po službenoj dužnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja i obezbjeđenja i prije pravosnažnosti tog rješenja.

(12) Treće lice ima pravo na naknadu opravdanih troškova koje je imalo u vezi s otkrivanjem dokaza. Zahtjev za naknadu tih troškova podnosi se u roku od 15 dana od dana potpunog postupanja po rješenju suda o otkrivanju dokaza.

DIO SEDMI

INFORMACIJE, NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA, PREKOGRANIČNE TUŽBE I SARADNJA SA EVROPSKOM KOMISIJOM

Informacije i praćenje ovlašćenih lica

Član 51

- (1) Listu kvalifikovanih subjekata unaprijed imenovanih u opštu svrhu podnošenja prekograničnih kolektivnih tužbi, uključujući naziv i statutarne cilj tih kvalifikovanih subjekata vodi Ministarstvo. O svakoj promjeni liste Ministarstvo ažurno obavještava Evropsku komisiju.
- (2) Ministarstvo najmanje jednom u pet godina provjerava da li ovlašćena lica i dalje ispunjavaju uslove iz člana 5 stav 1 ovog zakona.
- (3) Ako ovlašćeno lice prestane da ispunjava jedan ili više uslova iz člana 5 stav 1 ovog zakona, Ministarstvo će tom ovlašćenom licu oduzeti ovlašćenje i brisati ga sa liste iz stava 1 ovoga člana.
- (4) Ako država članica EU ili Evropska komisija obavijesti Ministarstvo o mogućoj neusklađenosti ovlašćenog lica sa uslovima iz člana 5 stav 1 ovog zakona, Ministarstvo će sprovesti postupak ocjene ispunjenosti tih uslova.
- (5) Ministarstvo će oduzeti ovlašćenje i brisati sa liste iz stava 1 ovog člana ovlašćeno lice ako nakon sprovedenog postupka iz stava 4 ovog člana utvrdi da to ovlašćeno lice više ne ispunjava neki od uslova iz člana 5 stav 1 ovog zakona.
- (6) U postupku po kolektivnoj tužbi, trgovac u svojstvu tužene stranke ima pravo da nadležnom sudu podnese prigovor o ispunjenosti uslova iz člana 5 stav 1 ovog zakona ovlašćenog lica.
- (7) Po prigovoru tuženog iz stava 6 ovog člana sud donosi rešenje kojim odlučuje o dopuštenosti kolektivne tužbe u konkretnom kolektivnom postupku.

Nacionalna kontakt tačka

Član 52

Za potrebe sprovođenja postupka iz člana 51 st. 4 ovog zakona i pružanja pomoći državama članicama EU pri provjeri ispunjenosti uslova za podnošenje prekograničnih kolektivnih tužbi,

Ministarstvo je nacionalna kontakt tačka u smislu člana 5 stav 5 Direktive 2020/1828 Evropskog parlamenta i Savjeta o o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i stavljanju van snage Direktive 2009/22/EZ.

Saradnja ovlašćenih lica

Član 53

- (1) Ovlašćena lica sarađuju i razmjenjuju informacije, usključujući i iskustva iz najbolje prakse u vezi rješavanja domaćih i prekograničnih potrošačkih sporova za povrede zakona iz člana 2 stav 1 ovog zakona.
- (2) Saradnja i međusobna razmjena informacija između ovlašćenih lica vrši se u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita ličnih podataka i zaštita poslovne tajne.

Elektronske baze podataka

Član 54

- (1) Ministarstvo na svojoj internet stranici uspostavlja i vodi bazu podataka koja sadrži informacije o licima ovlašćenim za podnošenje domaćih i/ili prekograničnih kolektivnih tužbi, kao i opšte informacije o postupcima po kolektivnim tužbama koji su u toku i postupcima koji su okončani.
- (2) Baza podataka iz stava 1 ovoga člana je javna, i uvid je dostupan bez naknade.
- (3) Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju o internet stranici na kojoj su dostupni podaci iz stava 1 ovog člana.

Dostavljanje informacija

Član 55

Ministarstvo je dužno da jednom godišnje dostavi Evropskoj komisiji sljedeće informacije o:

- 1) broju i vrsti kolektivnih tužbi po kojim su okončani postupci pred nadležnim sudom;
- 2) vrsti povreda iz člana 2 stav 1 ovog zakona i strankama u tim kolektivnim tužbama;
- 3) ishodu tih kolektivnih tužbi.

DIO OSMI

KAZNENE ODREDBE

Sankcije

Član 56

Nadležni sud može izreći novčanu kaznu u iznosu od 500 do 10.000 EUR za propuštanje ili odbijanje postupanja u skladu sa:

- 1) mjerama zabrane iz člana 16 ovog zakona; ili
- 2) obavezama iz člana 38 stav 4 i 5 i člana 50 ovog zakona

DIO DEVETI
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Usklađivanje notarske tarife i donošenje podzakonskih akata

Član 57

- (1) Skupština Notarske komore Crne Gore će u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti izmjene notarske tarife kojima će odrediti pravila o povraćaju troškova i naknadi za poslove koje je notar dužan da obavi kao upravnik kolektivnog obeštećenja.
- (2) Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rokovi zastarjelosti

Član 58

- (1) Odredbe ovog zakona o zastoju ili prekidu rokova zastarjelosti primjenjuju se samo na zahtjeve za pravnu zaštitu koji se odnose na slučajeve kolektivne štete koje su se dogodile nakon stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Na zahtjeve povezane sa slučajevima kolektivne štete nastale prije stupanja na snagu ovog zakona primjenjuju se opšta pravila o rokovima zastarjelosti.

Primjena zakona

Član 59

Odredbe ovog zakona se primenjuju i u slučajevima kolektivne štete koja je nastala prije njegovog stupanja na snagu.

Odložena primjena

Član 60

Odredbe člana 7, člana 51 stav 4 i člana 52 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Započeti postupci

Član 61

Postupci po kolektivnima tužbama za zabranu koji do dana stupanja na snagu ovog zakona nijesu pravosnažno okončani, okončaće se po odredbama Zakona o zaštiti potrošača („Službeni list CG”, br. 2/14, 6/14, 43/15, 70/17, 67/19 i 146/21).

Prestanak važenja

Član 62

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe članova 118 do 130 Zakona o zaštiti potrošača („Službeni list CG”, br. 2/14, 6/14, 43/15, 70/17, 67/19 i 146/21).

Stupanje na snagu

Član 63

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA:

Ustavni osnov za donošenje **Zakona o kolektivnim tužbama** sadržan je u odredbi člana 16 stav 1 tačka 5 Ustava Crne Gore kojim je, između ostalog, propisano da se zakonom uređuju i druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA:

Osnovni razlog za donošenje Zakona o kolektivnim tužbama (u daljem tekstu: ZoKT) je dalje usaglašavanje sa najnovijom potrošačkom pravnom tekovinom EU iz 2020. godine, što je i preduslov za privremeno zatvaranje poglavlja 28 u skladu sa operativnim zaključcima videokonferencije od 1. aprila 2025. godine sa predstavnicima Evropske komisije kao i **konačnim Izveštajem ekspertske misije EK (peer review) iz novembra 2023. godine o ocjeni spremnosti Crne Gore za priremeno zatvaranje Pregovaračkog poglavlja (PP) 28.**

Naime, Predlogom zakona vrši se preuzimanje Direktive 2020/1828 o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača kojom se stavlja van snage prethodna Direktiva 2009/22/EZ koja je u nacionalno zakonodavstvo prenijeta odredbama članova 118 – 130 Zakona o zaštiti potrošača („Službeni list CG”, br. 2/14, 6/14, 43/15, 70/17, 67/19 i 146/21). Nova direktiva dio je tzv. "New Deal for Consumers" paketa zakonodavnih inicijativa koji je Evropska komisija predstavila 2018. godine s ciljem jačanja prava potrošača i poboljšanja mehanizama za njihovu zaštitu u Evropskoj uniji. U tom kontekstu, Direktiva (EU) 2020/1828 o predstavničkim tužbama zauzima centralno mjesto. Ova direktiva omogućava kvalifikovanim subjektima, kao što su organizacije potrošača, da u ime grupe potrošača pokreću kolektivne tužbe protiv trgovaca koji krše propise EU iz oblasti zaštite potrošača. Cilj je efikasno sprječavanje i sankcionisanje masovnih povreda prava, uz osiguranje pravične naknade za pogođene potrošače. Direktiva uvodi ravnotežu između interesa potrošača i zaštite poslovanja od neosnovanih tužbi, kroz stroge kriterijume za kvalifikaciju subjekata koji mogu pokretati postupke i uspostavljanje mehanizama za sprječavanje zloupotreba. Njena implementacija predstavlja važan korak ka unapređenju pravne sigurnosti i jačanju povjerenja potrošača u jedinstveno tržište EU.

Prema direktivi, predstavničke tužbe su tužbe koje podnose kvalifikovani subjekti pred nacionalnim sudovima ili upravnim tijelima u ime grupa potrošača kako bi zatražili mjere zabrane (tj. kako bi zaustavili nezakonite prakse trgovca, slično onome što je predviđeno pomenutom Direktivom 2009/22/EZ o sudskim nalogima), mjere popravljanja ili naknade štete (npr. povraćaj novca, zamjenu, popravku) ili obje mjere. Cilj je Direktive zaštititi kolektivne interese potrošača u mnogim područjima prava i privrednim sektorima, kao što su zaštita podataka, finansijske usluge, putovanja i turizam te energetika i telekomunikacije. Direktiva se primjenjuje na predstavničke tužbe podnesene protiv nezakonitih praksi (povreda) trgovaca kako je predviđeno u propisima EU navedenima u njenom Prilogu I.

U pravnom sistemu Crne Gore trenutno ne postoji efikasan mehanizam za kolektivno ostvarivanje zahtjeva za naknadu štete i povraćaj novčanih sredstava u slučajevima kada je veliki broj potrošača ili drugih lica oštećen na sličan način. Iako pojedinci imaju zakonsko pravo na pokretanje postupka, u praksi ga često ne koriste zbog visokih troškova, složenosti postupka, neznanja ili male vrijednosti pojedinačnog zahtjeva. Ova situacija naročito pogađa oblast prava potrošača, zaštite konkurencije, radnog prava, finansijskih usluga i zaštite životne sredine, gdje je karakteristično da su pojedinačni zahtjevi niske vrijednosti, ali ukupna nezakonita korist kršioca može biti veoma velika.

Nesrazmjera između male imovinske koristi za pojedinca i visokih sudskih troškova čini sudsku zaštitu često neefikasnom, čime se obesmišljava pravo na pristup pravdi. Uz to, nedostatak kolektivnog mehanizma omogućava nepoštenim učesnicima na tržištu da zadrže nezakonito stečenu korist, što dodatno ugrožava poštenu konkurenciju i obeshrabrjuje zakonito poslovanje. S druge strane, ako bi mnogi oštećeni istovremeno pokrenuli pojedinačne postupke, to bi moglo izazvati ozbiljno opterećenje sudskog sistema.

Postojeći Zakon o parničnom postupku ne predviđa kolektivnu tužbu niti dopušta tužbu u korist trećih ili neodređenog broja lica. Nema pravnog okvira koji bi omogućio potrošačkim organizacijama ili sličnim subjektima da traže isplatu novčane naknade za veći broj oštećenih osoba. Instituti poput suparničarstva ili spajanja postupaka ne nude funkcionalno rješenje jer su ograničeni u primjeni i ne uklanjaju ključne prepreke, posebno rizik od visokih troškova.

U ovom trenutku jedina vrsta kolektivne tužbe koju crnogorsko zakonodavstvo poznaje jeste tužba za izricanje mjera zabrane, predviđena Zakonom o zaštiti potrošača (ZZP), kojom se može zahtijevati prestanak nezakonitog ponašanja trgovca (npr. nepoštena poslovna praksa, zavaravajuće oglašavanje). Time je bila implementirana Direktiva 2009/22/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 23.4.2009 o sudskim i upravnim zabranama za zaštitu interesa potrošača. ZZP naime omogućava da ovlaštene organizacije (prvenstveno potrošačke organizacije) mogu tužbom zahtijevati prestanak radnji kojima se krše prava potrošača (npr. nedopušteno oglašavanje, korištenje nepoštenih opštih uslova poslovanja itd.) – tužba za izricanje zabrana.

U praksi, ovaj mehanizam pravne zaštite je bio korišćen u dva pravosnažno okončana sudska postupka koje je pokrenula organizacija potrošača „Centar za zaštitu potrošača“ (CEZAP). Riječ je o kolektivnoj tužbi protiv CKB banke zbog naplate naknade za obradu kredita u iznosu od 1% do 1,7% odobrenog kredita. Osnovni sud u Podgorici presudio je u korist CEZAP-a, utvrdivši da je takva praksa suprotna članu 102 Zakona o zaštiti potrošača. Viši sud je potvrdio ovu presudu, zabranjujući banci da u budućim ugovorima određuje naknadu za obradu kredita u procentima zavisno od iznosa kredita. Drugi postupak koji je takođe pravosnažno okončan u korist CEZAP-a odnosio se na naplatu naknade za prijevremenu otplatu kredita (0,5% ili 1%), bez obzira na stvarne troškove koje banka ima. Presudom je utvrđeno da je tužena banka povrijedila čl. 23 st. 2 Zakona o potrošačkim kreditima, određujući naknadu za prijevremenu otplatu kredita u iznosima od 1%, odnosno 0,5% iznosa kredita koji se prijevremeno otplaćuje, čime je ujedno povrijedila kolektivna prava potrošača. U pomenutom izvještaju ekspertske misije Evropske komisije (Peer review) ocjenjuje da su se sudovi svih nivoa u donošenju svojih odluka značajno oslanjali na sudsku praksu Suda Pravde EU, što pokazuje da je koncept kolektivnog postupka u potrošačkim poslovima u Crnoj Gori funkcionalan i usklađen sa pravnim tekovinama.

Međutim, domašaj takvih tužbi je ograničen. Presuda djeluje samo ubuduće, odnosno na buduće ponašanje trgovca, ali ne i u imovinsku korist potrošača koji su oštećeni nezakonitim postupanjem. Konkretno, zakonsko rješenje ne omogućava da oštećeni potrošači putem ove tužbe ostvare pravo na isplatu novčanog iznosa (na ime naknade štete, sniženje cijene, povraćaja kupoprodajne cijene). Kolektivne tužbe za izricanje zabrana u postojećem pravnom okviru predstavljaju koristan, ali nedostatan instrument za zaštitu kolektivnih prava i interesa. Stoga Predlog ovog zakona zadržava institut kolektivne tužbe za zabranu, ali uređuje i novi, uz to i značajniji institut kolektivne tužbe za naknadu štete.

Osnovni cilj prijedloga zakona je uvođenje prava potrošača na kolektivno ostvarivanje novčanih i drugih kompenzacijskih zahtjeva u pravnom sistemu Crne Gore u slučaju određenih tipičnih masovnih oštećenja čime se dobija kompletan i efikasan pravni okvir zaštite kolektivnih interesa potrošača u sudskom postupku.

III. USAGLAŠENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Sa ovim Zakonom u nacionalno zakonodavstvo prenosi se (potpuno usklađeno) :

- Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2020/1828 (EU) o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i stavljanju van snage Direktive 2009/22/EZ

IV. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

DIO PRVI:

Osnovne odredbe (čl. 1-4)

U ovom dijelu propisana su opšta rješenja koja se odnose na predmet, područje primjene, odnos ovog zakona sa drugim zakonima u pravnom poretku i značenje izraza koji se upotrebljavaju u ovom zakonu. Ovim odredbama uređena je okvirna sadržina predloga zakona, za koje potrebe su u članu 1 kao njegov predmet određena pravila kojima se osigurava dostupnost mehanizma kolektivne tužbe čiji je cilj zaštita kolektivnih interesa potrošača, uz istovremeno pružanje primjerenih zaštitnih mjera kako bi se izbjegla zloupotreba procesnih ovlašćenja.

Članom 2 propisuje se opseg primjene Predloga zakona, čime se obezbjeđuje pravna sigurnost i jasnoća u pogledu kada i na koje povrede se zakon odnosi. Istovremeno se garantuje da ovaj zakon neće umanjiti postojeći nivo zaštite potrošača iz drugih propisa, te se omogućava i primjena na prekogranične i prestale povrede, čime se jača efikasnost zaštite kolektivnih interesa. Član dodatno pojašnjava da kolektivna pravna zaštita ne isključuje individualne tužbe, niti narušava pravila međunarodnog privatnog prava, čime se osigurava usklađenost sa evropskim standardima i poštovanje pravnog poretka.

U dijelu odnosa ovog zakona prema drugim zakonima (član 3), utvrđeno je U postupku uređenim ovim zakonom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak i zakona kojim se uređuje izvršenje i obezbjeđenje. Članom 4 definiše značenje ključnih izraza koji se koriste u tekstu zakona.

DIO DRUGI

Ovlašćena lica i vrste kolektivnih tužbi (čl.5-12)

Drugi dio Predloga zakona uređuje ovlašćena lica i vrste kolektivnih tužbi, određujući da pravo na podnošenje kolektivne tužbe imaju organizacije i pravna lica ovlašćena za zaštitu prava potrošača, kao i određena udruženja trgovaca kada se zahtijeva samo mjera zabrane (**član 5**). Ova lica moraju ispunjavati zakonom propisane uslove transparentnosti, nezavisnosti i informisanja javnosti. Posebno se reguliše ovlašćenje za podnošenje prekograničnih kolektivnih tužbi (**član 6**), gdje se zahtijeva da organizacija ima najmanje godinu dana javnog djelovanja, da nije insolventna, da je nezavisna od trećih lica sa interesom u ishodu spora, te da objavljuje ključne informacije o svojoj strukturi i radu. Podaci o tim organizacijama se dostavljaju Evropskoj komisiji radi unosa na zvaničnu listu. Nadalje, **član 7** precizira uslove pod kojima ovlašćena lica iz drugih država članica EU mogu pokrenuti kolektivnu tužbu u Crnoj Gori, ukoliko je sporno postupanje povezano sa pravom EU o zaštiti potrošača i ima prekogranični učinak. Kolektivne tužbe mogu uključivati zahtjev za mjeru zabrane i/ili naknadu štete (**član 8**), a potrošači nisu stranke u postupku, ali imaju pravo na korist od donesenih mjera. Dato je i ovlašćenje sudu da može odbaciti očigledno neosnovanu tužbu u skladu sa odredbama ovog zakona. Propisana je nadležnost sudova (**član 9**), pa je za ove postupke stvarno nadležan sud opšte nadležnosti, dok se mjesna nadležnost određuje prema mjestu sjedišta tuženog odnosno dijela njegove poslovne jedinice ukoliko spor proizilazi iz poslovanja te jedinice. **Članom 10** je određeno međusobno dejstvo kolektivnih i pojedinačnih postupaka, uključujući suspenziju i obustavu paralelnih tužbi radi efikasnosti i izbjegavanja dvostruke pravne zaštite. Odredbe o rokovima zastarjelosti (**član 11**) predviđaju da zastara ne teče tokom trajanja kolektivne tužbe, čime se osigurava pravna sigurnost potrošača. Slično kao i kod

drugih postupaka iz člana 10, tako se i u odnosu na rokove zastare propisuje da oni ponovo počinju da teku od dana pravosnažnog okončanja kolektivnog postupka bez donošenja odluke o meritumu, budući da se kolektivni postupak može okončati u nekoj ranijoj fazi, odnosno za potrošače na koje ta odluka nema pravno dejstvo od dana isteka roka za davanje izjave o uključivanju na poziv suda iz člana 28 ovog zakona, odnosno od dana donošenja rješenja kojim je odbijeno njihovo svrstavanje na spisak iz člana 41 ovog zakona. Na kraju, **član 12** uvodi obavezu vođenja javnog registra kolektivnih tužbi i odluka od strane Ministarstva, pa je propisana obavezna sadržina tog registra u koji se unose ključni podaci o toku i ishodu kolektivnih sporova, čime se dodatno osigurava transparentnost i pristup informacijama svim zainteresovanim stranama.

DIO TREĆI

Kolektivne tužbe za zabranu (čl. 13 do 21)

U ovom dijelu Predloga zakona bliže se uređuje kolektivna tužba za zabranu koji mehanizam pravne zaštite postoji i u važećem Zakonu o zaštiti potrošača (čl. 118 – 130) i koji je primjenjivan u praksi.

Tako se **članom 13** propisuje mogućnost kolektivne zaštite prava potrošača (tužbom za prestanak, odnosno zabranu daljnje upotrebe, odnosno radnje) propisuje za sve radnje, koje su u suprotnosti sa važećim normama prava zaštite potrošača iz zakona o zaštiti potrošača, ali i drugih (sektorskih) zakona koji sadrži odredbe o zaštiti potrošača (npr. o turističkim uslugama, potrošačkim kreditima, platnom prometu, enegretici, elektronskim komunikacijama, elektronskoj trgovini, oglašavanju, lijekovima, bezbjednosti hrane, pravima u oblasti (vazdušnog, drumskog, željezničkog ili pomorskog) saobraćaja i dr.) Obzirom da je moguće da se radi o usklađenom (koordiniranom) postupanju trgovaca i da ih na nedopuštene radnje podstiču zaključci ili preporuke njihovih organizacija i komora, svrsishodno je zato da se i za ove subjekte predvidi pasivna legitimacija.

Narednim odredbama propisane su radnje koji prethode pokretanju postupka (prethodno upozorenje i rok od 14 dana u kome se ne može pokrenuti postupak), i teretu dokazivanja pa se **članom 15** propisuje da ovlašćeno lice u ovim postupcima nije dužno da dokazuje stvarni gubitak ili štetu koju su pretrpjeli pojedinačni potrošači na koje je uticala povreda pomenutih zakona ili namjeru, odnosno nemar trgovca pri takvom postupanju.

Daljim odredbama se utvrđuje karakter i sadržaj odluke suda po kolektivnoj tužbi. Kako se zaštita kolektivnih interesa potrošača odnosi i na prestanak zabranjenih radnji, koje još mogu biti u toku, Predlogom zakona je propisano će sud odrediti da se sa njima prestane (član 16). Osim toga, takve radnje se zabranjuju i u budućnosti, a kako tuženi ne bi sudsku zabranu pokušao zaobići da u nekoj nebitnoj nijansi promjeni svoje ponašanje izričito je propisano da zabrana važi i za slično ponašanje. Sankcija objavljivanja odluke, inače poznata u crnogorskom obligacionom pravu (u pogledu povreda prava ličnosti) je takođe propisana, i namjera je da se ublaže posljedice nedopuštenih radnji, pored čega ista ima i edukativan učinak za potrošače i trgovce, kao i preventivno dejstvo.

Daljim odredbama se uređuju posebnosti u vezi sa nepoštenim poslovnim praksama kod kojih se kolektivnom tužbom zahtjeva prestanak određenih (agresivnih ili obmanjujućih) poslovnih praksi (**član 18**). Za zaštitu svojih individualnih građanskopravnih zahtjeva potrošač mora da podnese posebnu tužbu. Ipak, u toj zasebnoj parnici potrošač će se moći osloniti na presudu po kolektivnoj tužbi o postojanju povrede prava potrošača, a na nju se može pozivati i podnosilac kolektivne tužbe za naknadu štete (**član 19**). Ovim se ne dira u ustavno pravo na saslušanje u sudskom postupku koje zahtijeva da nikome na štetu ne može ići sudska odluka donesena u postupku u kojem određeno lice nije moglo da učestvuje. Presude u građanskim predmetima u načelu iz tog razloga dejstvuju samo među stranama (inter partes). Ipak, konkretni trgovac je u vezi nedopuštenosti određene radnje već saslušan upravo u parnici po kolektivnoj tužbi, iz kog razloga nije problematično da nepovoljan rezultat te parnice protiv njega ima dejstvo i u sljedećim parnicama (individualnim tužbama potrošača).

Član 20, koji odgovara članu 8 stav 1 tačka (a) Direktive, predviđa da sud, na predlog tužioca, može izreći privremenu mjeru kojom se tuženoj strani zabranjuje da nastavi s postupanjem koje narušava ili može narušiti kolektivne interese potrošača. Ova mjera se izdaje u skladu sa zakonodavstvom koje uređuje izvršenje i obezbjeđenje, čime se obezbjeđuje pravna formalnost i garancije za obje strane. To je posebno značajno jer se uređuje poseban parnični postupak, pa za ostala opšta pitanja postupka koja nisu uređena Predlogom zakona (npr. procesne pretpostavke, postupanje sa nepotpunom tužbom, zastupanje, punomoć, procesne radnje, dostava, ročišta, izvođenje dokaza, donošenje i forma presude, spajanje parnica, prekidanje postupka, pravni lijekovi i dr.) treba primijeniti Zakon o parničnom postupku, dok za izvršenje treba primijeniti Zakon o izvršenju i obezbjeđenju. Dodatno, zakon prepoznaje i preventivnu funkciju privremenih mjera – sud ih može donijeti i prije nego što je štetno postupanje nastupilo, ako postoji neposredna opasnost da će se ono desiti, čime se osnažuje proaktivna zaštita potrošača i smanjuje rizik od nastanka većih posljedica. Ova odredba je u duhu Direktive, koja zahtijeva da države članice omoguće brzo djelovanje kako bi se spriječile štetne posljedice.

Član 21, koji implementira član 17 Direktive, ističe obavezu suda da u postupcima kolektivne tužbe za zabranu obrati posebnu pažnju na hitnost rješavanja spora. Ovo uključuje brzu reakciju naročito u slučajevima kada se odlučuje o privremenim mjerama iz člana 20. Zakon precizira da se o tim mjerama mora odlučivati u najekspeditivnijem mogućem postupku, što odražava zahtjev Direktive da se zaštita potrošača ne smije odugovlačiti administrativnim ili procesnim preprekama. Time se osigurava efikasna sudska zaštita, kao i povjerenje u sistem kolektivne pravde, što je jedno od ključnih načela Direktive 2020/1828.

DIO ČETVRTI

Kolektivne tužbe za naknadu štete (čl. 22 do 42)

Dio četvrti zakona podijeljen je na dva odjeljka koji detaljno uređuju kolektivne tužbe za naknadu štete (odjeljak A) i kolektivne presude donijete po osnovu tih tužbi (odjeljak B).

Odjeljak A uređuje kolektivne tužbe za naknadu štete, počevši od sadržaja same tužbe, preko postupka njenog odobravanja, do sistema uključivanja članova grupe i njihove pravne pozicije. U ovom odjeljku se razrađuju kako formalni tako i suštinski uslovi koje tužba mora da ispuni da bi mogla biti prihvaćena kao kolektivna, ali i proceduralne korake koji osiguravaju pravičnost i efikasnost postupka.

Potrebno je osigurati da kolektivna tužba, kako u pogledu sadržaja tako i organizacije koja je podnosi, s jedne strane štiti osobe u čiju se korist podnosi, a s druge strane štiti tuženog od očigledno neutemeljenih ili zlonamjernih tužbi. Stoga je u svim sistemima kolektivnih tužbi ključna faza sertifikacije odnosno odobravanja. Nije dovoljno da tužilac ima procesnu legitimaciju za podnošenje kolektivne tužbe na osnovu apstraktnih zakonskih kriterijuma. Potrebno je osigurati da tužilac, u konkretnom slučaju, dokaže da je prikladan zastupnik interesa grupe u čiju korist podnosi tužbu, da je kolektivna tužba odgovarajuće sredstvo za zaštitu prava oštećenih osoba, da su grupa (i moguće podgrupe) jasno određene, kao i da su zahtjevi precizno odredijeljeni te da tužba nije očigledno neosnovana. Samo pravilno sertifikovana (odobrena) kolektivna tužba može biti predmet meritornog suđenja, pa su predlogom zakona predviđena odgovarajuća rješenja.

Član 22 određuje obavezan sadržaj kolektivne tužbe za naknadu štete. Tužilac mora jasno označiti da je riječ o kolektivnoj tužbi i priložiti sve podatke o strankama, dokazima, zajedničkim i posebnim okolnostima u vezi sa štetom, kao i predlogom načina obavještanja članova grupe. Ova detaljna struktura tužbe ima za cilj da omogući sudu da odmah procijeni osnovanost i pogodnost tužbe za kolektivni postupak. Na osnovu tako pripremljene tužbe, **član 23** predviđa zakazivanje ročišta na kojem će se odlučiti o njenom odobravanju, osim ako je

očigledno neosnovana. Ovdje je važna i uloga članova grupe i trećih ovlaštenih lica, koji mogu iznijeti mišljenja o opravdanosti tužbe, što dodatno osnažuje proces legitimacije.

Naime, sud u ovoj fazi odlučuje je li tužilac dovoljno reprezentativan za zastupanje cijele grupe oštećenika te jesu li ispunjeni drugi posebni uslovi koji pokazuju da je sudska zaštita putem kolektivne odštetne tužbe primjerenija od samostalnih parničnih postupaka i mogućnosti koje daje klasični sistem parničnog postupka, prije svega prevladavaju li zajednička pravna i činjenična pitanja za cijelu grupu i je li ona dovoljno brojna da bi kolektivna tužba za naknadu štete bila svrsishodna. Sud u toj fazi također, mora provjeriti jesu li ispunjeni zakonski uslovi u vezi sa dogovorima o troškovima i finansiranju postupka te, u slučaju dogovora sa advokatom o plaćanju, ocijeniti je li taj dogovor razuman. Radi zaštite opravdanih interesa tuženog (uključujući zaštitu od negativnog publiciteta), sud već u ovoj fazi može da ne dopusti vođenje postupka ako je tužba sadržajno očito neosnovana.

Stoga se **članom 24** propisuju uslovi koje kolektivna tužba mora ispuniti da bi bila odobrena: istovrsnost zahtjeva grupe lica koja se mogu identifikovati sa zajedničkim pravnim i činjeničnim osnovom, reprezentativnost tužioca pri čemu se u stavu 5 detaljno razrađuju okolnosti koje sud naročito cijeni u toj procjeni, te prihvatljive uslove finansiranja i zastupanja. U stavu 4 se preciziraju i kriterijumi koje sud cijeni kod odlučivanja o opravdanosti zahtjeva za raspravljanje u kolektivnom postupku. Takođe, ostavlja se prostor za naknadno usklađivanje ako neki od uslova nisu odmah ispunjeni, ali samo uz jednu mogućnost dodatnog roka.

Faza odobravanja odnosno sertifikacije okončava se odlukom o odbacivanju kolektivne tužbe ili donošenjem rješenja o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete (**član 25**). Ovo rješenje sadrži osnovne informacije o tužbi i grupi, određuje sistem uključivanja, rokove za davanje izjava i način obavještanja članova. Po potrebi, može se nametnuti i obaveza izrade internet stranice ili polaganja garancije za troškove, i to kao uslov stupanja na snagu rješenja.

Član 26 uvodi sistem uključivanja zasnovan na principu "opt-in", tj. samo potrošači koji izričito izraze volju da učestvuju u tužbi mogu biti zastupani.

Naime, u skladu sa načelom dispozitivnosti, svakom licu treba omogućiti slobodan izbor želi li biti uključeno u obavezujuće dejstvo presude donesene u postupku po kolektivnoj tužbi za naknadu štete. To se može postići na dva načina. Presuda donesena u postupku kolektivne tužbe za naknadu štete može obavezivati sve članove grupe, osim onih koji izričito izjave da ne žele biti obavezani (engl. *opt-out*), ili samo one članove koji izričito izjave da žele biti uključeni u obavezujući učinak kolektivne tužbe za naknadu štete (engl. *opt-in*). Direktiva dozvoljava jedan ili drugi model ili kombinaciju oba modela. Predlagač se odlučio za tzv. „opt-in“ sistem iz sljedećih razloga. Prednost načela uključivanja je u tome što u potpunosti osigurava da presuda kolektivne tužbe za naknadu štete ne obavezuje osobe koje za tužbu nisu ni znale i zbog toga nisu mogle ostvariti pravo na isključenje. Takođe, osigurava da je krug osoba koje će biti obuhvaćene presudom unaprijed određen i transparentan. Međutim, praktična uporedno-pravna iskustva pokazuju da sistem uključivanja umanjuje učinak kolektivne tužbe, kako u odštetnom, tako i u preventivnom smislu. Naime, u slučajevima pojedinačnih zahtjeva male vrijednosti, učestalo neznanje, inercija ili apatija oštećenih prevlada, što rezultira time da mnoga oštećena lica ne preduzmu ni minimalne korake kako bi sudu dostavili izjavu o uključivanju. Zbog toga je sistem isključivanja (*opt-out*) djelotvorniji, što potvrđuju i strana iskustva. Na primjer, u području zaštite konkurencije u Ujedinjenom Kraljevstvu, gdje su zbog loših rezultata sistema uključivanja nedavno uveli i mogućnost sistema isključivanja (oba sistema omogućava i belgijsko zakonodavstvo). Sistem isključivanja, prema tome, osigurava da znatno veći broj oštećenih osoba bude obuhvaćen kolektivnom tužbom.

Međutim, naročito u fazi kad se kolektivna zaštita za naknadu štete po prvi put uvodi u pravni sistem, više razloga govori u korist načela uključivanja. To naime više odgovara načelima

prava na učešće u postupku jer garantuje da će kolektivnom tužbom biti obuhvaćena samo lica koja su to izričito zahtijevala (a ne – što se može dogoditi u sistemu isključenja – lica koja se nisu upoznala sa podnesenom kolektivnom tužbom i nisu znali za mogućnost isključenja). Isto tako, smatra se da se sa širokim pristupom informacijama putem elektronskih i digitalnih medija i komunikacija smanjuje faktička razlika između jednog i drugog sistema. Informacije o podnošenju tužbe su u doba elektronskih komunikacija bitno lakše dostupne, a isto tako i radnja pojedinca putem koje se uključuje u postupak (putem elektronske poruke) ne zahtijeva ulaganje značajanog napora. Kao što je već objašnjeno, kod kolektivnih tužbi za izricanje mjera zabrane, koje su regulisane u dijelu III predloga zakona, sistem uključivanja ili isključivanja pojedinačnih oštećenika nije potreban.

Sud o odobravanju kolektivne tužbe obavještava članove grupe, a rješenje o odobravanju kolektivne tužbe i podatak o njegovoj pravosnažnosti upisuju se u registar kolektivnih tužbi. Kada rješenje o odobravanju kolektivne tužbe postane pravosnažno, sud šalje tuženoj strani tužbu na odgovor. Nakon što tužba bude odobrena, aktivira se mehanizam informisanja članova grupe, što regulišu **čl. 27 i 28**. Sud obavještava poznate članove grupe poštom ili e-mailom, dok u slučaju velikog broja oštećenih i kada bi to prouzrokovalo nesrazmjerne troškove u odnosu na vrijednost spora obavještenje se vrši na drugi odgovarajući način, npr. putem medija, u zavisnosti od veličine i prirode grupe. Članom 28 propisuje se obavezna sadržina ovog obavještenja pa ono mora sadržati niz ključnih informacija koje omogućavaju potrošaču da donese informisanu odluku o uključivanju – uključujući i pravne posljedice, prava i ograničenja u postupku, te objašnjenje statusa tužbe.

Nakon toga slijedi tzv. faza uključivanja propisana **članom 29** Predloga zakona. U toj fazi, u roku koji odredi sud i na način koji, u skladu sa zakonom, sud navede u rješenju o odobravanju kolektivne tužbe za naknadu štete, sud obavještava (potencijalne) članove podgrupa i saopštava jim, kako mogu – ako žele – da se uključe u kolektivnu tužbu. Predlog zakona uređuje i uslove za naknadno uključivanje članova, koji se iz opravdanih razloga nisu mogli uključiti u određenom roku. Sud vodi spisak uključenih lica, pri čemu može odbiti upis ako je očigledno da osoba koja je dala izjavu o uključivanju nije član grupe u čiju je korist podnesena kolektivna tužba za naknadu štete. Sud konačan spisak uključenih osoba dostavlja tužiocu i tuženom, dok se u registru kolektivnih tužbi objavljuje samo broj uključenih članova.

Važno je naglasiti da u postupku po sistemu uključivanja, upis lica na spisak ne znači konačnu potvrdu da je to lice zaista ovlašćeno na isplatu, ukoliko sud donese presudu kojom se usvaja zahtjev iz kolektivne tužbe za naknadu štete. Ne samo sistem isključivanja, već ni sistem uključivanja ne može uvijek garantovati da će krug oštećenih lica biti konačno poznat već u trenutku kada se završi prva faza kolektivnog postupka, pa čak ni prilikom podnošenja tužbe. Sistem uključivanja doduše obezbjeđuje da niko ko se nije uključio u kolektivnu tužbu neće biti obuhvaćen njenim dejstvom (poznat je, dakle, „najveći mogući obim oštećenih“). Međutim, sama uključenost u postupak još ne znači da je lice koja se prijavilo zaista i stvarni oštećenik.

U vezi s tim, član 30 još jednom precizira položaj članova grupe: oni nisu stranke u postupku, ali imaju određena procesna prava, naročito u vezi sa dokazima. Jednom data izjava o uključivanju je neopoziva, a članovi se ne mogu pojaviti kao umješaci, čime se osigurava koherentnost i jedinstvo postupka.

Član 31 jasno stavlja odgovornost na tužioca da štiti interese svih članova grupe, što je u skladu sa principima kolektivne pravde i zastupanja. O prethodno pomenutom principu reprezentativnosti tužioca da zastupa interese grupe sud pazi tokom cijelog postupka pa ključne radnje tužioca u postupku cijeni na osnovu toga da li su u skladu sa interesima grupe. Takođe, predlogom zakona su propisane i mjere ukoliko sud ocijeni da tužilac više ne postupa u skladu sa tim principom, pa se predviđa mogućnost zamjene tužioca na predlog člana grupe ili drugog ovlašćenog lica. Ako zamjena tužioca nije moguća, sud će u registru kolektivnih tužbi objaviti da namjerava donijeti odluku o obustavljanju postupka ukoliko se u odgovarajućem roku koji sud odredi ne dostavi predlog za takvu zamjenu.

Lica koja učine vjerovatnim da su članovi grupe, kao i druga ovlašćena lica, imaju pravo da sudu dostave svoja pisana izjašnjenja u roku koji će sud odrediti u rješenju kojim se odobrava kolektivna tužba za naknadu štete (**član 32**). Ta pisana izjašnjenja sud će dalje dostaviti strankama u postupku. Član grupe koji je prethodno dao pisano izjašnjenje može, ako to unaprijed najavi sudu, iznijeti svoje stavove i usmeno na glavnoj raspravi. Međutim, ako bi veći broj članova grupe izrazio želju da se usmeno izjasni, sud može procijeniti da bi to otežalo vođenje postupka i odlučiti kome će omogućiti usmeno iznošenje stavova. Poziv za dostavljanje pisanih izjašnjenja, rok za njihovo dostavljanje, kao i obavještenje o datumu glavne rasprave objavljuju se u Registru kolektivnih tužbi, a po potrebi i na drugi način propisan zakonom. Članovi grupe nemaju pravo na naknadu troškova za svoje učešće u kolektivnom postupku, o čemu moraju biti jasno upozoreni u obavještenju iz člana 27 odnosno 28 ovog predloga zakona.

Cjelokupno sprovođenje postupka kolektivne tužbe za naknadu štete neizbježno je povezano sa visokim troškovima i velikim angažmanom svih učesnika, uključujući sud. Kako bi se to izbjeglo, ali istovremeno zadržale prednosti kolektivnog ostvarivanja odštetnih zahtjeva, predlog zakona predviđa mirno rješavanje sporova i, po uzoru na uporedna rješenja (posebno holandska, belgijska i britanska) propisuje institut poravnanja u okviru postupka po kolektivnoj tužbi.

Stranke (ovlašćeno lice i tuženi) mogu sklopiti poravnanje u postupku, koji je počeo kolektivnom tužbom za naknadu štete (**član 33**). Poravnanje se sklapa u korist oštećenih lica i obavezujuće je za njih. Stoga poravnanje mora odobriti sud. Sudska provjera nije samo formalna; sud mora ocijeniti da li poravnanje obezbjeđuje razumnu i pravičnu naknadu za pojedine kategorije oštećenih (pri čemu treba uzeti u obzir da poravnanje podrazumijeva uzajamne ustupke i da, zbog prednosti uštede vremena te izbjegavanja rizika neizvjesnog ishoda postupka i troškova, iznos odštete utvrđen poravnanjem može biti niži od onog koji bi sud dosudio u slučaju uspjeha tužbe).

Mirno rješavanje sporova podstiče se i aktivnom ulogom suda. Sud može strankama, bilo na pripremnom ročištu ili u pisanom obliku, predložiti kako oblikovati tekst poravnanja. Zakon u skladu sa načelom mirnog rješavanja sporova daje prednost sklapanju poravnanja, osobito nakon odobravanja (sertifikacije) kolektivne tužbe.

Ako tokom prethodne faze ne dođe do zaključenja poravnanja, sud u predmetu odlučuje meritorno, na osnovu sprovedenog dokaznog postupka i primjenom materijalnog prava. Ovo je faza meritornog odlučivanja koja je uređena **Odjeljkom B predloga zakona**.

Sud prvog stepena završava postupak donošenjem kolektivne presude za naknadu štete čija je sadržina propisana **članom 34** predloga zakona. Ako usvoji tužbeni zahtjev, ključno je pitanje kako se određuje naknada štete i način isplate pojedinim oštećenima. Samo u rijetkim slučajevima biće moguće i svrishodno da se u izreci presude poimenično navedu svi oštećeni i iznosi koji svakome od njih treba da budu isplaćeni (**član 35**). Najčešće to neće biti moguće, ne samo zbog prevelikog broja oštećenih, već i zato što bi to zahtijevalo razmatranje pojedinačnih pitanja — da li je neko uopšte stvarno oštećeni i koliki je tačan iznos njegovog potraživanja, zbog čega se u ovom članu i ostavlja odrednica da će sud tako postupiti samo „ako se time nesrazmjerno ne otežava postupak“.

Član 36 uređuje druge dvije alternativne mogućnosti. Prva mogućnost jeste da sud, ako to na osnovu dokaza može dovoljno pouzdano procijeniti, odredi agregatnu odštetu – dakle, ukupni iznos naknade štete koji će tuženi morati da plati zbog konkretnog slučaja masovne štete (ovakvo rješenje poznato je i u komparativnim zakonodavstvima, poput engleskog i belgijskog). Pritom, sud mora precizno utvrditi kriterijume koji omogućuju procjenu koliki iznos pripada oštećenima ili pojedinim kategorijama oštećenih (npr. kategorizacija štete po podgrupama). Takođe, mora biti jasno propisano kako osoba koja želi da ostvari isplatu dokazuje da pripada određenoj kategoriji oštećenih – na primjer, dostavljanjem računa,

ugovora ili drugog relevantnog dokaza. Agregatnu odštetu tuženi je dužan da uplati na depozitni račun notara, kojeg sud u presudi imenuje kao upravnika kolektivne odštete.

Druga mogućnost jeste da sud u presudi ne navede ukupan iznos koji će tuženi morati da plati, već samo iznos koji će biti isplaćen svakom oštećenom koji dokaže da ispunjava kriterijume utvrđene u presudi (uz eventualnu kategorizaciju štete po podgrupama). U tom slučaju, sud procjenjuje i očekivani ukupni iznos obaveze koju će tuženi morati da ispuni, a taj procijenjeni iznos tuženi je dužan da uplati na depozitni račun notara, kojeg sud u presudi imenuje kao upravnika kolektivne obeštećenja.

Član 37 propisuje da je kolektivna presuda za naknadu štete obavezujuća za sve članove grupe, osim za one koji se nijesu uključili (po načelu uključivanja – opt-in). To znači da, u slučaju neuspjeha kolektivne tužbe u istoj stvari, eventualna samostalna tužba tih članova u parničnom postupku nije dozvoljena, zbog dejstva pravosnažno presuđene stvari (res iudicata).

U skladu sa članom 13 Direktive, **članom 38** Predloga zakona reguliše se način na koji se članovi grupe obavještavaju o pravosnažnoj presudi u kolektivnoj tužbi za naknadu štete. Ako je naknada štete određena individualno (po članu 35), presuda se svakom članu grupe dostavlja prema pravilima parničnog postupka. U slučaju kada je naknada dosuđena ukupno za cijelu grupu (po članu 36), obavještenje se vrši putem javne objave, na način definisan članom 27 zakona. U takvim slučajevima, obavještenje mora sadržati sažetak presude, kratak opis slučaja kolektivne štete, uputstvo gdje se može pristupiti punom tekstu presude, informacije o njenom obavezujućem dejstvu, kao i način isplate naknade. Dodatno, sud može, na zahtjev tužioca i nakon procjene svih okolnosti, naložiti tuženom da o svom trošku informiše sve potrošače na koje se presuda odnosi, koristeći odgovarajuća sredstva, uključujući i pojedinačna obavještenja kada je to primjereno. Ova obaveza ne važi za potrošače koji su već na drugi način informisani o presudi ili poravnanju.

Nakon pravosnažnosti kolektivne presude za naknadu štete prelazi se u fazu izvršenja. Ako su u kolektivnoj presudi oštećeni poimence navedeni, zajedno s iznosima (ili drugom vrstom ispunjenja) na koje su ovlašćeni, tada ta presuda predstavlja izvršnu ispravu za svakog pojedinačnog oštećenika.

U slučaju kada sud odredi naknadu štete u vidu agregatne odštete ili tako što utvrdi iznos koji će biti isplaćen svakom licu koje dokaže da ispunjava utvrđene kriterijume, sud imenuje upravnika kolektivne odštete (tu funkciju obavlja notar – **član 39**). Prije imenovanja, sud daje strankama mogućnost da se izjasne o okolnostima koje treba uzeti u obzir prilikom izbora notara ili da predlože notara kojeg smatraju pogodnim za imenovanje. Imenovani notar ocjenjuje opravdanost zahtjeva u skladu sa kriterijumima i postupkom koji je sud odredio u presudi. Na osnovu svih prijava, notar sastavlja nacrt spiska oštećenika i spisak osoba čiji su zahtjevi odbijeni, te ih dostavlja sudu na potvrdu (**član 40**). Radi rasprave o spisku oštećenika, sud zakazuje ročište na koje poziva notara kao upravnika kolektivne odštete, stranke u postupku, lica za koje je upravnik ocijenio da ne ispunjavaju uslove za uvrštavanje na spisak oštećenika, kao i one čije je uvrštavanje na spisak osporeno (**član 41**). Lice čije je uvrštavanje na spisak odbijeno ne smatra se članom grupe i nije obuhvaćeno dejstvom kolektivne odštetne presude. Zbog toga ima pravo da svoje zahtjeve ostvaruje u posebnoj, individualnoj parnici.

Nakon donošenja sudskog rješenja kojim se potvrđuje konačan spisak oštećenika, pristupa se isplati odštete (**član 42**). Ukoliko nakon isplate ostane preostali iznos sredstava koji nije isplaćen u predviđenom roku, taj iznos se vraća tuženoj strani (ovakvo rješenje predviđa, na primjer, i holandski sistem). S druge strane, ako se ispostavi da agregatna odšteta nije dovoljna za isplatu svih oštećenika, iznosi na koje su oni ovlašćeni srazmjerno se smanjuju. Po završetku svih aktivnosti vezanih za isplate, upravnik (notar) sastavlja završni izvještaj sa detaljnim popisom svih izvršenih isplata i dostavlja ga sudu na potvrdu. Postupak po kolektivnoj tužbi za naknadu štete završava se donošenjem sudskog rješenja o potvrdi završnog izvještaja.

DIO PETI:

Troškovi postupka i finansiranje kolektivne tužbe (čl. 43 – 49)

Dio peti Zakona uređuje ključna pitanja troškova i finansiranja kolektivnih tužbi, čime se osigurava ravnoteža između olakšanog pristupa pravdi za potrošače i zaštite od potencijalne zloupotrebe mehanizma kolektivne pravne zaštite. **Član 43** uvodi posebna pravila za utvrđivanje vrijednosti predmeta spora u kolektivnim tužbama. Za kolektivne tužbe za naknadu štete, vrijednost spora se određuje u visini od 20% od ukupne procijenjene vrijednosti zahtjeva članova grupe ili kolektivnog odštetnog zahtjeva, čime se omogućava srazmjerno niža sudska taksa i pojednostavljuje proces. Kod tužbi za zabranu, vrijednost spora se ograničava na 10.000 EUR, bez obzira na stvarni finansijski značaj, pri čemu sud dodatno uzima u obzir složenost i javni interes – što doprinosi proporcionalnosti i efikasnosti sistema. Opredjeljenje u Predlogu zakona je slično rješenju postojećeg ZZP, i već je prošlo test opravdanosti i cjelishodnosti sudskog preispitivanja kod prvih pravosnažnih presuda po kolektivnim tužbama u Crnoj Gori. Stoga, da troškovni rizik kolektivne tužbe ne bi bio previsok, čime se i sudske takse i nagrade advokatima drže na prihvatljivom nivou vrijednost spora u ovim postupcima je ovim zakonom limitirana. Ipak, propisano rješenje ne znači da kolektivna tužba za zabranu nije moguća u predmetima čija prava ekonomska vrijednost prevazilazi 10.000 EUR, već je intencija da bez obzira na pravu ekonomsku vrijednost predmeta, pravno utvrđena vrijednost spora ne može biti veća od propisanog iznosa.

Član 44 predviđa mogućnost da ovlašćeno lice od potrošača koji se žele uključiti u kolektivnu tužbu za naknadu štete zatraži naknadu za uključenje u grupu, ograničenu na maksimalno 30 eura, ali i ne više od 20% očekivane naknade štete. Ova mjera služi kao instrument za pokrivanje osnovnih troškova pripreme kolektivne tužbe, uz zaštitu potrošača od prekomjernog finansijskog opterećenja. **Član 45** detaljno reguliše uslove pod kojima treća lica mogu finansirati kolektivne tužbe. Ključno je da se izbjegne sukob interesa i očuva nezavisnost tužioca, naročito ako finansijer ima ekonomski interes u ishodu spora. Sud provjerava razumnost dogovorene premije, a ukoliko se finansiranje vrši kroz zajam, kamatna stopa ne smije biti veća od zakonske zatezne kamate. Ova pravila ograničavaju potencijalnu komercijalizaciju kolektivnih tužbi i obezbjeđuju transparentnost, kao i odgovarajuću zaštitu potrošača, što je u skladu sa članom 10 Direktive (EU) 2020/1828. Takođe, sud može odbiti legitimaciju tužioca ako ocijeni da su uslovi finansiranja štetni po interese grupe. U slučaju da se dogovorena premija ne može u cijelosti pokriti iz troškova koje plaća protivna strana, isplate članovima grupe se srazmjerno umanjuju, čime se jasno definiše hijerarhija naplate.

Načelo uspjeha u sporu, regulisano **članom 46**, zadržava osnovno pravilo da strana koja izgubi spor snosi troškove postupka, uključujući i nužne troškove organizacije i obavještanja članova grupe. **Član 47** dozvoljava dogovor između tužioca i advokata o procentualnoj nagradi koja ne može preći 10% od iznosa dosuđene naknade, s tim da se primjenjuju kriterijumi razumnosti iz **člana 45**. Ukoliko takva nagrada ne može biti isplaćena iz troškova koje snosi protivna strana, i u ovom slučaju se vrši proporcionalno umanjenje naknada članovima grupe, čime se održava balans između pravedne naknade advokatima i zaštite prava potrošača.

Član 48 izričito isključuje odgovornost članova grupe za troškove postupka, osim u izuzetnim slučajevima kada pojedinac svojim ponašanjem, namjerno ili iz krajnje nepažnje, uzrokuje dodatne troškove. Ovo je ključno za ohrabrivanje potrošača da se uključe u kolektivne tužbe bez straha od visokih finansijskih posljedica. Konačno, **član 49** reguliše raspodjelu iznosa dosuđene naknade – prvo se iz tih sredstava pokrivaju troškovi tužioca, uključujući i nagradu advokata ako je ona dogovorena kao procenat iznosa, te predujam za upravljanje kolektivnim obeštećenjem. Ova procedura osigurava da troškovi ne padaju na teret potrošača i da se izvrši redoslijed isplate u skladu sa stvarnim troškovima i zaslugama u postupku.

Sve ove odredbe su u funkciji ostvarivanja ciljeva Direktive (EU) 2020/1828, posebno u dijelu koji se odnosi na finansijsku transparentnost, zaštitu od zloupotreba i dostupnost kolektivne

pravne zaštite za potrošače, pri čemu je poseban naglasak stavljen na zaštitu slabije strane i očuvanje integriteta procesa.

DIO ŠESTI

Otkrivanje dokaza i zaštita legitimnih interesa stranaka i trećih lica (čl. 50)

Po uvodnoj izjavi br. 68 Direktive 2020/1828 dokazi su ključni za utvrđivanje je li kolektivna tužba za mjere zabrane ili mjere naknade štete osnovana. Međutim, odnosi između trgovca i potrošača često su obilježeni asimetrijama u pogledu informacija, pa potrebni dokazi mogu biti u isključivom posjedu trgovca, zbog čega su nedostupni kvalifikovanom subjektu (ovlašćenom licu). Kvalifikovani subjekti stoga bi trebali imati pravo zatražiti da sud naloži trgovcu da otkrije dokaze od značaja za njihov zahtjev. S druge strane, trgovac bi trebao imati slično pravo da zatraži dokaze koji su pod kontrolom kvalifikovanog subjekta. Sud pred kojim je kolektivna tužba podnesena treba, u skladu s pravilima procesnog prava, uzimajući u obzir zaštitu legitimnih interesa trećih strana i u skladu sa primjenjivim pravilima Unije i nacionalnim pravilima o povjerljivosti, brižljivo procijeniti potrebu za nalogima za otkrivanje dokaza, njihov opseg i razmjernost.

Stoga član 50 predloga zakona detaljno uređuje mehanizam otkrivanja dokaza u kolektivnom postupku. U suštini, omogućava se da stranka, koja vjeruje da se određeni dokumenti ili dokazi nalaze kod druge stranke ili treće osobe, podnese predlog sudu da se ti dokazi otkriju. Sud može rješenjem obavezati tu drugu stranu ili treće lice da te dokaze dostavi, ali tek nakon što im omogući da se izjasne o tom zahtjevu. Predlagač mora učiniti vjerovatnim da dokazi zaista postoje i da su dostupni.

Predlog zakona dodatno balansira interese obje strane – sud prilikom odlučivanja procjenjuje opravdanost otkrivanja dokaza naspram interesa za zaštitu, posebno kad je riječ o poslovnim tajnama, povjerljivim informacijama, ili nesrazmjernim troškovima i opterećenjima. Posebno se ističe da interes tuženog da izbjegne odgovornost nije legitiman razlog za odbijanje dostavljanja dokaza.

Sud ima mogućnost da, radi zaštite povjerljivih informacija, ograniči javnost, zabrani kopiranje dokumenata, osigura zatvoreno čuvanje dokaza, te obaveže lica koja vrše uvid da potpišu izjavu o čuvanju tajnosti. Protiv sudskog rješenja kojim se naloži otkrivanje dokaza nije dozvoljena žalba, a treća lica imaju pravo na naknadu troškova koji su im time nastali. Ako stranka ne postupi po sudskom nalogu, sud može to ponašanje negativno ocijeniti pri donošenju odluke. Takođe, rješenje se može odmah izvršiti po službenoj dužnosti, čak i prije pravosnažnosti.

DIO SEDMI

Informacije, nadležnosti Ministarstva, prekogranične tužbe i saradnja sa Evropskom komisijom (čl. 51 – 55)

Ovaj dio Predloga zakona reguliše nadležnosti Ministarstva, prekogranične kolektivne tužbe, saradnju sa Evropskom komisijom, i transparentnost sistema kroz informisanje javnosti i razmjenu podataka.

Ministarstvo vodi listu kvalifikovanih subjekata koji su ovlašćeni da podnose prekogranične kolektivne tužbe, a uz to ima obavezu da redovno, najmanje jednom u pet godina, provjerava da li ti subjekti i dalje ispunjavaju zakonom propisane uslove (**član 51**). Ukoliko ovlašćeni subjekt prestane da ispunjava bilo koji od uslova, Ministarstvo mu oduzima ovlašćenje i briše ga sa liste, pri čemu o svakoj promjeni obavještava Evropsku komisiju. U slučaju da Evropska komisija ili država članica EU ukaže na moguću neusklađenost ovlašćenog subjekta sa zakonskim uslovima, Ministarstvo sprovodi odgovarajući postupak provjere i postupka u skladu

sa nalazima. U kolektivnim parnicama trgovac ima pravo da pred sudom ospori da ovlašćeni subjekt ispunjava potrebne uslove, a sud potom odlučuje o dopuštenosti tužbe u konkretnom slučaju.

Ministarstvo takođe ima ulogu nacionalne kontakt tačke za saradnju sa Evropskom unijom u vezi s prekograničnim kolektivnim tužbama, u skladu sa Direktivom 2020/1828 (član 52). Ovlašćena lica imaju obavezu međusobne saradnje i razmjene informacija i iskustava u rješavanju potrošačkih sporova, i to na način koji ne narušava propise o zaštiti ličnih podataka i poslovne tajne (član 53).

Radi informisanja javnosti i osiguranja transparentnosti, Ministarstvo uspostavlja i vodi javno dostupnu elektronsku bazu podataka na svojoj internet stranici (član 54). Baza sadrži podatke o ovlašćenim licima, kao i informacije o tekućim i završenim kolektivnim postupcima. Evropska komisija se redovno obavještava o dostupnosti ovih podataka. Dodatno, Ministarstvo je dužno da jednom godišnje dostavi Evropskoj komisiji izvještaj koji sadrži broj i vrstu kolektivnih tužbi koje su okončane, podatke o vrstama povreda i strankama u tim postupcima, kao i njihove ishode (član 55).

DIO OSMI

Kaznene odredbe (čl. 56)

U uvodnoj izjavi Direktive 2020/1828 navodi se da bi trgovci koji vrše povrede trebali biti izloženi efikasnim, odvraćajućim i proporcionalnim sankcijama za propust ili odbijanje postupanja u skladu sa mjerom zabrane. Države članice trebale bi osigurati da te sankcije mogu biti u obliku novčanih kazni, npr. uslovne novčane kazne, periodična plaćanja ili plaćanje penala. Takođe treba da postoje i sankcije za propust ili odbijanje poštovanja zabrane da se potrošačima kojih se to tiče pruže informacije o pravosnažnim odlukama ili poravnanjima odnosno za propust ili odbijanje da im se otkriju dokazi. Takođe treba omogućiti primjenu druge vrste sankcija, poput procesnih mjera, u slučaju odbijanja poštovanja zabrane za otkrivanje dokaza.

Shodno tome, član 56 Predloga zakona propisuje mogućnost izricanja novčane kazne od strane nadležnog suda u slučajevima kada određeno lice ne postupi u skladu sa zakonskim obavezama. Kazna se može izreći u preciziranom rasponu iznosa, a odnosi se na dva konkretna slučaja nepostupanja.

Prvi slučaj se odnosi na nepoštovanje mjera zabrane propisanih presudom po kolektivnoj tužbi za zabranu iz člana 16, koje se donose radi zaštite kolektivnih interesa potrošača. Drugi slučaj se odnosi na neispunjavanje obaveza iz člana 38 stav 4 i 5, koje se tiču postupanja po naredbi suda o obavještanju potrošača o kolektivnoj presudi za zabranu, kao i člana 50 koji se odnosi na obavezu otkrivanja dokaza.

DIO DEVETI

Prelazne i završne odredbe (čl. 57 – 63)

Član 57 predviđa rok za Skupštinu Notarske komore da uskladi notarsku tarifu sa novim obavezama koje proističu iz uloge notara kao upravnika kolektivnog obeštećenja. Takođe, predviđa se rok od devet mjeseci za donošenje svih potrebnih podzakonskih akata.

Član 58 uvodi vremensko ograničenje za primjenu odredbi o zastarjelosti – one se primjenjuju samo na štetne događaje koji su nastali nakon stupanja zakona na snagu. Za ranije slučajeve primjenjuju se opšta pravila o zastarjelosti, što štiti načelo pravne sigurnosti i zabranu retroaktivnosti zakona.

Član 59 predviđa primjenu odredbi ovog zakona i na kolektivnu štetu koja je nastala prije njegovog stupanja na snagu.

Član 60 uvodi odloženu primjenu pojedinih odredbi od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji – konkretno, članova koji se odnose na prekogranične kolektivne tužbe i saradnju sa EU institucijama.

Član 61 uređuje da će se već započeti sudski postupci po kolektivnim tužbama za zabranu završiti prema odredbama Zakona o zaštiti potrošača. Riječ je o odredbama koje se odnose na kolektivne tužbe za zabranu koje su do sada jedino bile dostupne u našem pravnom poretku (čl. 118 – 130). Radi uređenja ove oblasti jedinstvenim zakonom, **članom 62** propisano je da te odredbe prestaju da važe danom stupanja na snagu ovog zakona.

Član 63 određuje da zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

V. FINANSIJSKA SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE OVOG ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva.